

Beteckning: _____

Institutionen för Humaniora och Samhällsvetenskap

En gemensam fiende?

- En jämförande studie om olika staters syn på terrorism

*Fredrik Rönnlund
Juni 2009*

C- uppsats 15 hp
Statsvetenskap

**Handledare: Björn Hammar
Examinator: Rolf Jonsson**

Abstract

Even though terrorism has been on the political agenda for several years there is no general accepted definition of the phenomena of terrorism. Several scientist do also apply that terrorism have changed after the 9/11-attacks. The purpose with this thesis was to analyze and compare the image of terrorism represented by the United States, United Kingdom, Sweden and Norway, in an attempt to draw conclusions about similarities and differentials. The material that was used was these four nations individual counter terrorism strategy. This was made by using idea analysis and self constructed dimensions based on earlier science about security, terrorism and international law. A result of this study showed that there is a consensus about terrorism as a high existential threat because of the religious extremism that is related to Al Qaeda and justifies mass murder and have showed attempt to acquire weapons of mass destruction. On this adoption the nations in this study justifies extraordinary actions in cooperation against global terrorism. It is however some differentials about the means to counter this threat. The United States, United Kingdom and Norway describes in their strategy that the threat of Al Qaeda and its allies should be met by military force. United Kingdom describes that the military action is to consider as an exception based on the extraordinary threat that Al Qaeda poses. Sweden on the other hand shows a description of terrorism as a criminal act that should be met by national measures.

Keywords: Comparison, Idea analysis, Counter terrorism, Global terrorism, Weapons of mass destruction, Existential threat, Security, International law.

Innehåll

Abstract	2
1. Inledning	4
2. Syfte och frågeställning	5
2.1 Syfte.....	5
2.2 Frågeställning.....	5
3. Bakgrund	6
4. Teori	11
4.1 Säkerhet.....	11
4.1.1 Säkerhetsisering.....	11
4.1.2 Massförstörelsevapens betydelse.....	12
4.1.3 Olika förhållningssätt.....	12
4.2 Terrorism.....	13
4.2.1 Terrorismens uppkomst.....	13
4.2.2 Den nya terrorismen.....	14
4.2.3 Kriminella handlingar eller militära operationer.....	14
4.2.4 NBC-Terrorism.....	14
4.3 Folkrätt.....	15
4.3.1 Rättfärdigt ingripande.....	15
4.3.2 Repressalier.....	16
4.3.3 Rätten till självförsvar.....	17
5. Metod och material	18
5.1 Kvalitativ textanalys.....	18
5.2 Idéanalys.....	18
5.3 Validitet.....	19
5.4 Empiriskt material och avgränsningar.....	20
5.5 Dimensioner.....	21
6. Analys	22
6.1 Hotbild.....	22
6.2 Behov av internationellt samarbete.....	24
6.3 Ny typ av terrorism?.....	25
6.4 Behovet av intervention.....	27
6.5 Polisiära eller militära medel?.....	30
6.6 Terrorismbekämpningens relation till folkrätten.....	32
7. Slutsats	35
8. Diskussion	37
Källor	40

1 Inledning

Terrorism har spridit skräck i samhällen sedan urminnes tider, och ses därför inte som ett nytt fenomen. Terrorism som använder sig av psykologiska medel syftar främst till politiska mål. Dessa politiskt grundade mål kan exempelvis handla om miljö, självständighet, religion, etnicitet, avskaffande av staten etc. Många forskare menar att synen på terrorism efter attentatet mot World Trade Center år 2001 fått en annan betydelse för säkerhetspolitiken i många av världens länder. Attacken ses även av många som en attack mot tanken om det öppna demokratiska samhället vilket är förknippat med den hela demokratiska världen. En annan aspekt av händelsen är att terrorvåld främst utförs inom den egna staten och anses därför vara den enskilda statens angelägenhet. Mot den bakgrunden skakade attacken den 11 september 2001 om denna föreställning, där motståndaren är knuten till samma eller en territoriellt anslutande nationalstat. En bidragande faktor till denna förändring kanske går att finna globaliseringens effekter i form av en högre grad av informationsteknologi och nya transnationella sociala strukturer. Säkerhet är ett område som i flera hundra år varit ett betydande inslag i internationella relationer. Att säkerhetsfrågor fått en viktig roll i internationella relationer är föga förvånande när det i absolut värsta fall skulle innebära att alla andra former av politiska problem försvinner till förmån av en kamp för den egna överlevnaden. Om den säkerhetspolitiska agendan efter den 11:e september har förändrats, vilka likheter och skillnader finns då mellan olika staters syn på terrorism? När det gäller att bibehålla stödet för bekämpning av terrorism är det viktigt att vidta åtgärder som anses vara legitima. Detta förfarande påverkas i hög grad av att folkrätten efterlevs. Hur är då relationen mellan nationalstaternas strävan efter egen säkerhet och respekten för folkrätten?

2 Syfte och frågeställning

I detta kapitel presenteras syfte och frågeställningen för undersökningen.

2.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att få en större förståelse för terrorism som fenomen för att sedan analysera och beskriva likheter och skillnader mellan USA:s, Storbritanniens, Norges och Sveriges syn på terrorism. Med stater syn på terrorism avser jag *hur stater explicit beskriver sin strategi för terrorismbekämpning*. Detta innebär att uppsatsen vilar på antagandet att motivet för åtgärderna mot ett politiskt problem rimligtvis bör spegla synen på samma problem. De stater jag avser att studera har skilda erfarenheter av terrorism genom tiderna. Därför blir ett ytterligare syfte med uppsatsen att undersöka om stater med en mer omfattande historia av terrorism har en annan syn på relationen mellan terrorismbekämpning och folkrätten.

2.2 Frågeställning

De frågor jag önskar att besvara i min uppsats är:

- ❖ Vilka skillnader och likheter finns i USA:s, Storbritanniens, Norges och Sveriges strategier för terrorismbekämpning?
- ❖ På vilket sätt rättfärdigas åtgärderna mot terroristhot i de olika staterna?
- ❖ Hur ser motiven bakom terroristbekämpningen ut i förhållande till folkrätten i de olika staterna?

3 Bakgrund

I detta avsnitt beskrivs ett antal attentat och terrorismorganisationer inom de utvalda staternas gränser med syftet att föra in den historiska kontexten som föreligger de olika staternas strategier för att bekämpa terrorism.

USA

Amerikanska milisrörelsen

Under 90-talet växte milisrörelserna i USA. Kumm beskriver att det inom kort tid fanns tiotusen medlemmar inom trettio tre delstater som hade kontakt via telefon och Internet och tillsammans utförde militära övningar. Detta var förberedelser inför en slutstrid med deras huvudfiende - USA:s federala regering. I deras ögon hade kommunismen bytt skepnad till den amerikanska regeringen. Ledarna ansåg att FN hade för avsikt att ta över USA dels med hjälp av nyckelpersoner i den amerikanska regeringen, och dels med hjälp av kinesiska och indiska trupper. Ett exempel på dessa rörelser är Militia of Montana, förkortat MOM. Milisen kallade representanter för den amerikanska regeringen för ZOG, vilket stod för *Zionist Occupation Government*.¹ År 1995 utfördes ett bombattentat mot Murrah Federal Building i Oklahoma city och detta krävde 168 människors liv. Den som utfört dådet var en medlem i Militia of Montana vid namn Timothy McVeigh. McVeigh blev kort efter attentatet gripen och blev senare dömd till döden. Han menade själv att detta var en hämndaktion mot FBI:s ingripande två år tidigare, mot den davidianska sektens högkvarter i Waco som då resulterade i 86 dödsoffer.²

World Trade Center 1993

Den 26 februari 1993 detonerade en bomb i garaget under World Trade Center. Bomben dödade sex personer och skadade ca 1000 personer.³ Dådet tillskrevs Al-Jihad, vars ledare dömdes för attentatet.⁴ Detta ses ofta som den första attacken på amerikansk mark utförd av islamiska extremister.⁵

World Trade Center 2001

Grundaren av terroristnätverket Al Qaida är Usama bin Ladin. Han föddes 1957 i Saudiarabien och studerade på universitetet i Jeddah. I början av 80-talet deltog bin Ladin i kriget mot Sovjetunionen.⁶ Sovjetunionens trupper föll tillbaka år 1989 och de stridande trupperna hade fått militära erfarenheter som de tog hem till sina hemländer. Många av soldaterna anslöt sig sedan till upprorsrörelser.⁷ Organisationen är mest känd för attacken mot World Trade Center år 2001.⁸ Attacken genomfördes med fyra kapade flygplan, varav två flögs in i de två tornen i World Trade Center som till följd av detta kollapsade. Det tredje planet flögs in i USA:s försvarskvarter Pentagon och det fjärde kraschade i södra Pennsylvanien. Det fjärde planet misstänks vara planerat för ett mål i Washington. Attacken

¹ Björn Kumm, *Terrorismens historia*. (Lund 2003) s.227f

² Kumm 2003:230,234f

³ Stephen Sloan, *Terrorism – The present threat in context*. (New York 2006) s.10

⁴ Gunnar Jervas, *Terrorismens tid*. (Stockholm 2003) s.96

⁵ Sloan 2006:10

⁶ Kumm 2003:244

⁷ Ibid:246

⁸ Ibid:252f

resulterade i 3025 dödsfall. Till följd av attacken utfärdade den dåvarande amerikanske presidenten George Bush ”kriget mot terrorismen”.⁹ Al Qaida ses av många analytiker som ett exempel på den nya typen av internationell terrorism. Det politiska syftet med Al Qaidas aktioner anses bland annat vara en önskan om återinförandet av det islamska kalifatet.¹⁰

Mjältbrandsattackerna 2001

Den 7 oktober 2001 rapporterade CDC, den amerikanska motsvarigheten till smittskyddsinstitutet, att det fanns mjältbrandsbakterier i byggnaden i Florida där en man som avlidit två dagar tidigare jobbat. Efter ytterligare ett ytterligare dödsfall till följd av mjältbrand kopplades FBI in. Liknande brev skickades även till TV-bolag i New York och till medlemmar i den amerikanska kongressen. Detta är ett exempel på användning av biologiska stridsmedel för att skapa en stark fruktan i praktiskt taget en hel nation.¹¹

Storbritannien

IRA

Irländska Republikanska armén härstammar från organisationen *Irish Volunteers* som fick stöd av *Irish Citizen Army* mfl. Dessa grupperingar styrdes av *the Irish Republican Brotherhood* som grundades redan 1858. Deras mål var att det Irland skulle bli en självständig och suverän stat och tillhöra det irländska folket.¹² År 1916 inträffade ett väpnat uppror med centrum i Dublin som slogs ned av militärer från Storbritannien. Till följd av upproret avrättades femton av ledarna för de irländska rebellerna.¹³ *Irish Volunteers* omorganiserades och blev IRA år 1917. Den nya organisationen hade, enligt O'Brien, en nära anknytning till det irländska politiska partiet Sinn Féin. Bland annat var ledarna för IRA även ledare inom Sinn Féin.¹⁴ IRA:s första aktion skedde i januari 1919 där två polismän dödades. Detta var början på IRA:s självständighetskrig som pågick fram till 1921 då IRA gick med på vapenvila.¹⁵ Detta avtal slöts trots att alla inom IRA inte var överens om kriterierna i avtalet, vilket ledde till en splittring inom organisationen. 1922 ockuperade medlemmar ur IRA *Four Courts* i Dublin. Den provisoriska regeringen och president Arthur Griffith beslutade sig för att återta *Four Courts* med våld, vilket startade ett inbördeskrig.¹⁶ IRA blev försvagad men fortsatte att existera för att åter byggas upp mellan 1945 och 1962. Under denna period byggdes organisationen upp både taktiskt och materiellt, bland annat genom flertalet stölder riktade mot vapenlager. 1964 tappade dock IRA många nyckelfigurer och organisationen blev åter försvagad.¹⁷ I augusti 1969 utbröt våldsamheter mellan de protestantiska demonstranterna och de katolska motdemonstranterna i statsområdet Bogside. Dessa dygn av stenkastning och slagsmål stoppades två dagar senare när brittiska trupper anlände.¹⁸ Till följd av detta splittrades IRA i två delar, det *Officiella IRA* och det *Provisoriska IRA*.¹⁹ Den 30 januari 1972 blev katolska demonstranter nedskjutna av brittiska soldater. Denna dag blev känd som *den blodiga söndagen*. Provisoriska IRA svarade tre veckor senare med att spränga

⁹ Sloan 2006:12f

¹⁰ Kiras, James D “Terrorism and Globalization”, i *Globalization of world politics* red. John Baylis & Steve Smith 2005:484

¹¹ Sloan 2006:13

¹² Brendan O'Brien, *A Pocket History of the IRA*. (London 1997) s.6ff

¹³ O'Brien 1997:10f

¹⁴ O'Brien 1997:12,15

¹⁵ O'Brien 1997:15,25

¹⁶ O'Brien 1997:29,32

¹⁷ O'Brien 1997:37,44,47f,57,68

¹⁸ Kumm 2003:132ff

¹⁹ O'Brien 1997:75f

en bil utanför fallskärmsbrigaden i Aldershot, vilket resulterade i att sju civila dog.²⁰ Provisoriska IRA tog därefter över rollen som väpnad gren. Stridigheterna mellan IRA och myndigheterna fortsatte och i början av 80-talet. Under 1985 och 1986 kom IRA över en betydande mängd vapen och sprängämnen från Libyen vilket, enligt O'Brien, skulle räcka för tjugo års strid mot den brittiska övermakten.²¹ Trots den ökade materiella tillgången blev det för första gången på flera år vapenstillestånd tre dagar över julen 1990.²² I juni 1991 började fredsförhandlingar i Belfast men något avtal slöts inte förrän på långfredagen 1998. Även detta avtal visade sig ha dålig förankring när ett ytterligare bombdåd utfördes i augusti samma år av utbrytarorganisationen *Real IRA*.²³ Kumm beskriver att IRA fram till år 1998 var skyldiga för att ha dödat omkring 2200 personer²⁴.

London 2005

Den 7 juli 2005 detonerade fyra bomber i centrala London som dödade 52 personer och skadade ytterligare ca 700 personer. Bombningarna utfördes av självmordsbombare och var riktade mot Londons lokaltrafik. Under morgonen detonerade tre bomber i tunnelbanesystemet och en fjärde detonerade på en dubbeldäckare ungefär en timme senare. Attentatsmännen identifierades senare som brittiska medborgare.²⁵

Två veckor senare, den 21 juli hittades fyra odetonerade bomber i London. Tre av bomberna hittades i tunnelbanevagnar och en fjärde hittades på en buss. Fyra personer blev dömda för attentatsförsöket.²⁶

Sverige

Amaltheadådet 1908

I juli 1908 tog sig byggnadsarbetaren Anton Nilsson med hjälp av en roddbåt ut till fartyget Amaltea i hamnbassängen i Malmö. Ombord på fartyget fanns ett antal brittiska strejkbrytare. Nilsson förde in en dynamitladdning genom en lucka på fartyget som detonerade och dödade en person. Nilsson och två av hans vänner från den ungsocialistiska rörelsen i Malmö blev dömda för dådet.²⁷

Ambassadockupationen i Stockholm 1975

Ulrike Meinhof arbetade som skribent för den vänsterradikala tidskriften Konkret. Efter en skilsmässa år 1968 flyttade hon in i ett vänsterkollektiv i Berlin. Två år senare bekantade hon sig med Gudrun Ensslin och hennes sambo Andreas Baader. De satt i fängelse på grund av ett pyromandåd i Frankfurt år 1968. Deras dåd var riktat mot det västtyska konsumtionssamhället. Meinhof förknippades med kriminelle Baader i tysk media, vilket med tanke på hennes tidigare goda rykte blev en chock för det västtyska samhället. År 1970 hade den fängslade Baader fått tillåtelse att bedriva forskning om ungdomsbrottslighet på ett forskningsinstitut i Berlin. Under denna vistelse blev Baader fritagen med hjälp av Meinhof, vilket var grunden till massmedias skapade av "Baader-Meinhof ligan" eller Röda arméfraktionen som de själva kallade sig²⁸

²⁰ Kumm 2003:132ff

²¹ O'Brien 1997:88,103,108

²² O'Brien 1997:121

²³ Kumm 2003:144f

²⁴ Kumm 2003:139

²⁵ Sloan 2006:17

²⁶ Sloan 2006:18

²⁷ Kumm 2003:64

²⁸ Kumm 2003:175ff,181

Kommando Holger Meins, en del i den väpnade vänsterextremistiska organisationen Röda arméfraktionen, intog Västtysklands ambassad i Stockholm den 24 april 1975. Deras krav var att 26 politiska fångar i Tyskland skulle släppas. Bland dessa namn fanns Gudrun Ensslin, Andreas Baader och Ulrike Meinhof. De krävde även fri lejd från ambassaden.²⁹ Tanken med att ockupera den tyska ambassaden i Sverige var, enligt Hansén och Nordqvist, att den tyska statsmakten skulle vara tvungen att möta ockupanternas krav för att rädda sitt internationella anseende och relationen till Sverige.³⁰ Om kraven inte blev tillgodosedda skulle de börja skjuta gisslan. Efter att den första tidsfristen gick ut sköt de ihjäl en person ur gisslan.³¹ Senare under samma dygn blev ytterligare en ur gisslan avrättad.³² Belägringen avslutades efter att en bomb exploderat inne på ambassaden och en av de sju medlemmarna i Kommando Holger Meins dog. När de resterande medlemmarna försökte fly från ambassaden blev de gripna av svensk polis.³³ Detta dåd skedde visserligen i Stockholm men anses vara ämnat som påtryckningsmedel mot den tyska staten för att få medlemmar ur RAF släppta.

Norge

Lillehammerdråpet 1973

År 1973 sköts en man i Norska staden Lillehammer. De som blev misstänkta och gripna för mordet tillhörde Israels underrättelsetjänst Mossad. Anledning till likvideringen antas vara misstanke om en planerad terroristaktion i mot en Israelisk ambassad i Skandinavien.³⁴ Kemal Benamane misstänktes ha en anknytning till Svarta september och blev skuggad av Israels underrättelsetjänst till Lillehammer.³⁵ Benamane ledde Mossad till en man de trodde vara Ali Hassan Salameh som även kallades ”Den Röde prinsen”. Han var en av ledarna för Svarta september, samma organisation som låg bakom massakern i München året innan.³⁶ Den likviderade mannen som antogs vara en medlem i Svarta september hette i själva verket Ahmed Bouchiki, en servitör från Marocko som jobbade på ett kurhotell i Lillehammer.³⁷ Mordet kan ses som ett exempel på statsterrorism från Israels sida eftersom att det var agenter från Mossad som utförde dådet. Även om målet var att eliminera en misstänkt terrorist i syfte att skydda Skandinavien blev en till synes oskyldig norsk medborgare avrättad.

William Nygaard 1993

William Nygaard var ansvarig utgivare när Salman Rushdies skrift *Satansverserna* släpptes den 12 april 1989. Den norska publikationen av *Satansverserna* skedde efter att den iranske ayatollan Ruhollah Khomeini uttalat ett dödshot mot Rushdie på grund av hans bok. Khomeini uttalade att muslimer i hela världen är tvungna att hjälpa till för att döda författaren Salman Rushdie och alla dem som har samband med hans bok *Satansverserna*. År 1993 utsattes Nygaard av ett mordförsök där han blev skjuten med tre skott i Oslo. Det är dock inte helt klarlagt att det finns något samband mellan mordförsöket på Nygaard och Rushdies verk.³⁸ Om det skulle föreligga ett samband mellan mordförsöket och *Satansverserna* är detta

²⁹ Dan Hansén & Jens Nordqvist, *Kommando Holger Meins*. (Stockholm 2005) s.146ff

³⁰ Ibid:176

³¹ Ibid:146

³² Ibid:181

³³ Ibid:190ff

³⁴ David B Tinnin. *Mordet i Lillehammer*. (Stockholm 1976) s.129,143f,169

³⁵ Ibid:109f,118

³⁶ Ibid:29f,123f,133

³⁷ Ibid:175

ett exempel på ett dåd där syftet innebär ett slag mot yttrandefriheten och följaktligen ett slag mot ett av de viktigaste demokratiska värdena.

³⁸ *Ti år siden attentatet I Dagaliveien*. Aftenposten 2003. www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article645031.ece (inhämtat 2009-04-23)

4 Teori

I detta avsnitt presenteras den teoretiska bakgrund som ligger till grund för skapandet av dimensionerna och är därmed utgångspunkten för den kommande analysen.

4.1 Säkerhet

Buzan, Waever & Wilde beskriver att det finns två huvudsakliga inriktningar inom studiet av säkerhet. Det traditionella synsättet är statscentrerat och beskriver säkerhetsproblem som militära problem. Den andra analysinriktningen beskriver säkerhetsproblem som något som berör även områden utöver det militärpolitiska; som ekonomiska, samhälleliga och miljörelaterade problem.³⁹ Gällande det ekonomiska området handlar det om relationen mellan säkerheten på den finansiella marknaden och stabiliteten i den politiska sfären.⁴⁰ Det samhälleliga området berör problem som handlar om staters uppbyggnad, lagstiftningsprocess och ideologier som skapar legitimitet för länders styre.⁴¹ Det miljörelaterade fältet visar på ett brett spektrum som bland annat handlar om hur miljöförändringar, energiproblem, populationsproblem eller mattillgången påverkar säkerheten i en stat.⁴²

Den bredare analysinriktningen syftar inte till att utesluta den traditionella inriktningen utan bidrar istället med en breddning som involverar samtliga dessa faktorer som kan påverka en stats säkerhet.⁴³

En risk med att beskriva säkerhetsproblem som något utöver militära problem leder följaktligen till att gränsen i definitionen, mellan det som är ett säkerhetsproblem och inte är ett sådant, blir svår att dra.⁴⁴ Det som å andra sidan är positivt med att flytta studiet av säkerhet utanför den militära sfären är att detta skapar möjligheter att finna mekanismer som annars vore svåra att se med det traditionella synsättet – ett sådant exempel är *säkerhetiseringsprocessen*.

4.1.1 Säkerhetisering

Buzan, Waever & Wilde beskriver hur vissa problem blir en fråga för den egna säkerheten, och andra inte.⁴⁵ Detta kan ske enligt följande:

- *Ickepolitiserar*- Detta innebär att en viss fråga eller ett problem som tas upp inte anses vara aktuellt för en politisk åtgärd.⁴⁶
- *Politiserar* – En fråga kan även politiseras, vilket innebär att frågan tas upp, debatteras och leder till någon form av politisk åtgärd.⁴⁷

³⁹ Barry Buzan, Ole Waever & Jaap de Wilde, *Security – A New Framework For Analysis*. (Colorado 1998) s.1f

⁴⁰ Ibid:95

⁴¹ Ibid:119

⁴² Ibid:74f

⁴³ Ibid:195

⁴⁴ Ibid:1,4

⁴⁵ Ibid:23f

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Ibid.

- *Säkerhetiseras* - Ett ytterliggare förfarande kan vara att den säkerhetiseras, nämligen tas upp som ett problem som utgör ett existentiellt hot och därmed kräver extraordinära åtgärder.⁴⁸

Buzan, Waeber & Wilde beskriver vidare att alla former av problem kan hamna inom något av dessa områden beroende på omständigheterna:

“Security is thus a self-referential practice, because it is this practice that the issue becomes a security issue – not necessarily because a real existential threat exists but because the issue is presented as such a threat.”⁴⁹

Det är dock skillnad mellan att försöka få en fråga säkerhetiserad, och en fastslagen säkerhetisering. Ett problem blir följaktligen först säkerhetiserad när det blir accepterat som ett hot av allmänheten.⁵⁰ Detta visar att säkerhetisering är en fråga om en subjektiv bild på säkerhetshotet, vare sig det finns ett verkligt hot mot säkerheten eller endast upplevs som ett sådant.

4.1.2 Massförstörelsevapens betydelse

Ett viktigt inslag i säkerhetspolitiken handlar om massförstörelsevapen. När man talar om dessa är det vanligt att använda sig av benämningen NBC som står för nukleära, biologiska och kemiska vapen.⁵¹ John Simpson menar att vi lever i en era där det för första gången efter kärnvapens entré finns en möjlighet till total nedrustning. Han menar att behovet av kärnvapen är idag inte lika nödvändigt för den egna säkerheten som det var före 1991.⁵² Ramesh Thakur beskriver att agendan för reducering av kärnvapen har två huvudsakliga inriktningar: 1) Nedrustning och 2) icke-spridning. Det finns olika typer av problem att när det gäller begränsningen av det totala antalet kärnvapen i världen. Thakur menar att stater som skrivit på avtal om icke-spridning av kärnvapen och inte handlar enligt dessa avtal riskerar att undergräva normer som ligger till grund för dessa.⁵³ Detta innebär i längden att avtal helt kan tappa sin kraft och bli meningslösa. Ett annat problem är stater som har material och utrustning som kan användas för att tillverka kärnvapen, utan att acceptera omvärldens insyn eller kontroll över detta. Ett ytterligare problem är risken att terroristorganisationer kommer över kunskap eller material för att tillverka kärnvapen.⁵⁴

4.1.3 Olika förhållningssätt

Jervas beskriver att inblandning i världspolitiken kan delas in i tre olika typer av förhållningssätt. Det första brukar kallas unilateralism, vilket innebär att staten agerar aktivt på världssenen på egen hand med en egen agenda. Det andra är ett multilateralt förhållningssätt som innebär att man agerar i samförstånd med andra stater och internationella organisationer, exempelvis NATO, FN eller EU. Det tredje förhållningssättet kallas för unilateralism à la carte, vilket innebär en typ av blandning mellan ett unilateralt och

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Citerat ur Buzan Waeber & Wilde 1998:24

⁵⁰ Ibid:25

⁵¹ Jervas 2003:48

⁵² John Simpson ”Achieving Nuclear Weapon Non Proliferation and Non-Possession - Problems and Prospects” i Patman, Robert G (red). *Security in a Post-Cold War World*. (New York 1999) s.130

⁵³ Ramesh Thakur “Defence by Other Means - Australia’s Arms Control and Disarmament Diplomacy” i Patman Robert G (red). *Security in a Post-Cold War World*. (New York 1999) s.185f

⁵⁴ Ibid:186

multilateralt förhållningssätt där staten själv har möjlighet att välja hur och när den önskar att agera i samförstånd med andra stater.⁵⁵

4.2 Terrorism

Terrorismen har troligtvis funnits sedan imperiebyggandet, då seloterna kämpade mot det romerska imperiet.⁵⁶ Men trots fenomenets långa existens finns ingen allmänt accepterad definition av terrorism. Terrorism har exempelvis definierats som skräckvalde eller den svages form av krigsföring⁵⁷ Kumm beskriver, med en variation av Carl von Clausewitz berömda citat, att terrorism kan ses som politikens fortsättning med andra medel⁵⁸. När man talar om den svages form av krigsföring innebär detta att grupper trots små resurser använder våldsmedel för att nå politiska mål.⁵⁹ En annan form av terrorism brukar kallas *statsterrorism*. Denna form av terrorism har sin grund i eller styrs av en stat som använder terrorism som medel för att uppnå politiska mål.⁶⁰ Sloan menar att terrorism är ett meningsfullt våld i den bemärkelsen att det finns ett kollektivt beteende hos attentatsmännen som en del i en större ideologi. Terrorismen kan i ett sådant sammanhang ses som ett instrument för att uppnå vissa mål. När terrorism ses som ett rationellt medel för att uppnå ett mål framkommer en ökad möjlighet att analysera bakomliggande faktorer för förstå terrorism, vilket blir betydligt svårare när terrorism ses som irrationell våldshandling.⁶¹

FN:s generalsekreterare Kofi Annan sade 2001:

”Den enes terrorist kan mycket väl vara den andres frihetskämpe”⁶².

Citatet ovan är en bra sammanfattning av problematiken bakom ett handlande som vissa anser vara avskryvligt och rent ondskefullt, medan andra menar att samma handlande är en rättfärdig handling som gynnar det goda.

4.2.1 Terrorismens uppkomst

James D Kiras beskriver att det finns olika förklaringar till uppkomsten av den nutida terrorismen. En förklaring till uppkomsten av terrorism går att finna i kulturella motsättningar där en den ena parten vill bevara det kulturella arvet och kämpar mot sekulariseringen som ofta representeras av västvärlden. En ökad globalisering kan ses som ett hot mot betydelsen av etnicitet eller religionsåskådning.⁶³ Andra menar att terrorismens uppkomst främst beror på reaktionen mot en ekonomisk imperialism som genom internationella ekonomiska institutioner som styr ekonomin till fördel för västvärlden och till nackdel för underutvecklade länder som hamnar i periferin. En medvetenhet om detta övermaktsförhållande anses då skapa motivation för terrorism. En annan förklaring för uppkomsten av terrorism är att personer förväntar sig att globaliseringen ska medföra en högre grad av ekonomisk standard. När denna högre grad av ekonomisk standard och

⁵⁵ Jervas 2003:115

⁵⁶ Kumm 2003:36, Sloan 2006:6

⁵⁷ Kiras 2005:480, Kumm 2003:25

⁵⁸ Kumm 2003:25,29

⁵⁹ Kiras 2005:480

⁶⁰ Kumm 2003:29ff

⁶¹ Sloan:20f,

⁶² citerat ur Kumm 2003:24

⁶³ Kiras 2005:485

utbildning aldrig leder upp till förväntningarna kan det skapas en grogrund för politiskt våld.⁶⁴

4.2.2 Den nya terrorismen

Kiras beskriver att det redan innan 11:e september fanns indikationer på att terrorismen som fenomen genomgick en fundamental förändring. Den nya typen av terrorister motiveras av religiösa löften om belöningar i livet efter döden. Dessa löften rättfärdigar även handlingar som innebär att så många icke-troende som möjligt får sätta livet till. Vissa forskare beskriver uppkomsten av den nya form av terrorism som en reaktion på den sekulariserade västvärlden.⁶⁵ Denna typ av religiös terrorism skiljer sig från sekulär terrorism dels genom att den religiösa terrorismen rättfärdigar offrandet av det egna livet samt dödandet av ett högt antal civila. Kiras beskriver även att stater har svårt att motverka den senare typen av terrorism när martyrskapet anses vara den ultimata belöningen. En annan skillnad är att den sekulära terrorismen främst syftar till att erhålla makt för att rätta till problem som finns i samhället, medan den religiösa terrorismen syftar till att ersätta hela samhället efter sina egna normer.⁶⁶

4.2.3 Kriminella handlingar eller militära operationer?

Terrorism kan klassificeras som en kriminell handling, men även som en krigshandling⁶⁷. Gränsen mellan terrorism, krig och kriminalitet är inte helt enkel att dra. När terrorism ses som en kriminell handling är det primärt polisens uppgift att bekämpa denne. Strategin är då främst av preventiv art som syftar till att bevara de värden den demokratiska staten står för. Reaktionen på terrorhandlingar är då med minsta möjliga våldsanvändning och grundar sig på bevisföring. När terrorismen däremot ses som en krigshandling är det istället militärens ansvar att bekämpa terrorism. Ur ett sådant perspektiv handlar terrorbekämpning om strategiska militära operationer som bygger på underrättelsearbete och en högre grad av våldsanvändning.⁶⁸

4.2.4 NBC-Terrorism

Som tidigare nämnts är NBC-vapen, eller nukleära, biologiska och kemiska vapen, ett stort problemområde inom säkerhetspolitiken. Det finns exempel på terrorismklassade grupper som använt sig av NBC-vapen.⁶⁹ Exempelvis den japanska Aum-sekten som slog till mot fem tunnelstationer år 1995. De använde sig av paket av saringas som punkterades innan de klev av tunnelbanevagnarna. Gasattackerna kostade tolv människor livet och femtusen skadades. De tre tunnelbanelinjerna strålar samman vid kasumigasekistationen och hade gasen spridits ut där kunde tusentals människor dött.⁷⁰ Jervas menar att tillgången på det material, den tekniska utrustningen och den kunskap som behövs för att tillverka NBC-vapen har ökat under snare år.⁷¹

⁶⁴ Ibid:485f

⁶⁵ Ibid:486

⁶⁶ Ibid:488

⁶⁷ Sloan 2006:19

⁶⁸ Ibid:19, Kiras 2005:494

⁶⁹ Jervas 2003:48f

⁷⁰ Kiras 2005:492, Kumm 2003:210f

⁷¹ Jervas 2003:51

4.3 Folkrätt

4.3.1 Rättfärdigt ingripande

Walzer benämmer krig som bryter mot lagen för aggressionskrig. Han beskriver dess natur enligt följande citat:

“Aggression is remarkable because it is the only crime that states can commit against other states: everything else is, as it were, a misdemeanor.”⁷²

Citatet ovan beskriver att aggressionskrig är det enda brott en stat kan göra mot en annan stat. Vidare menar Walzer att varje kränkning av en annan stat är att klassa som aggression. Det som förenar alla former av aggression är att de gör försvarskrig legitimt försvarbart.⁷³ Stater har som suveräna enheter även rätt att vara neutrala genom att avstå ett ingripande i säkerhetspolitiska frågor som rör andra stater. Reglerna för neutralitet innebär att staten inte får ingripa mot den ena eller den andra sidan i en konflikt.⁷⁴ Walzer menar ändå att man måste se förbi den egna statens rätt till neutralitet när andra länder står inför ett överhängande hot som riskerar den allmänna freden och friheten:

“Any danger that is shared by all the members of international society is morally coercive, even if it is not yet materially present, for all of them. The argument, however, rests uneasily on “imaginings” about which there is no general agreement and which often look painfully implausible after the fact.”⁷⁵

Walzer visar på detta sätt svårigheten att avgöra huruvida det är moraliskt försvarbart med en neutral ståndpunkt när andra stater står inför ett säkerhetspolitiskt hot. Det som avgör om staten ska ingripa eller inte ligger även i hur staten föreställer sig hotet. När det handlar om föreställning om ett hot finns det, som framgick i tidigare avsnitt, inte alltid en universell objektiv sådan.

Brown beskriver normerna gällande intervention på följande vis:

“Amongst the (european) full members of international society, the norm was non-intervention and although interventions often took place, they were rarely humanitarian in either motive or effect, with the possible exception of those specifically legitimated by treaty.”⁷⁶

Brown menar att man efter det westfaliska systemets introduktion tagit för givet att normen för suveräna stater är icke-intervention. Detta innebär med andra ord att ingen annan stat har rätt att intervensera i angelägenheter som berör en annan suverän stat. Brown beskriver vidare att man kan göra en distinktion mellan intervention och influens. När man talar om influens kan detta beskrivas som att stater påverkar andra stater med hjälp av exempelvis diplomati,

⁷² Michael Walzer, *Just and unjust wars – a moral argument*. (New York 2000) s.51

⁷³ Ibid:52

⁷⁴ Ibid:234f

⁷⁵ Citerat ur Walzer 2000:238

⁷⁶ Citerat ur Chris Brown, *Sovereignty, rights and justice – international political theory today*. (Cambridge 2002) s.140f

sanktioner eller makt. Det blir dock problematiskt att beskriva när influens går över gränsen till intervention.⁷⁷ Brown beskriver gränsen på följande vis:

*”...intervention take place if and only if the power of decision is taken away from the state intervened against – which means, in practice, if physical force is used and actual control established.”*⁷⁸

Det blir enligt denna definition endast tal om intervention när den suveräna staten som påverkas av en annan makt förlorar sin egna beslutsförmåga.⁷⁹

Även Immanuel Kant beskriver att ingen stat borde inblanda sig med våld i en annan stats författning eller regering.⁸⁰ Men han beskriver undantaget enligt följande:

*”Det vore en annan sak om en stat genom inre splittring klövs i två delar, där varje del betraktar sig som en särskild stat och som gör anspråk på att representera det hela. Ty det kan inte betraktas som inblandning i en sådan stats författning om en utomstående stat stöder den ena delen eftersom det råder anarki.”*⁸¹

I detta undantag handlar det inte om ooberättigad intervention mot en annan stat på grund av att det råder anarki i staten. Däremot fortsätter Kant:

*”Så länge den inre striden inte är avgjord skulle emellertid en sådan inblandning vara att se som en rättskränkning av ett självständigt folk som kämpar med inre ohälsa. Detta skulle vara en kränkning och göra alla staters självständighet osäker.”*⁸²

Med andra ord handlar det ytterst om beskrivningen av den inre konflikten. Om det är anarki kan det inte betraktas som intervention, men om det handlar om ett självständigt folks kamp mot orättvisa innebär en annan stats inblandning intervention.

4.3.2 Repressalier

Walzer beskriver problematiken vid repressalier när en stat som blir attackerad av terrorister, vilka har sin tillhörighet i en stat som inte ligger i krig mot den som blir attackerad. Problemet ligger i om man med hänsyn till den andre statens suveränitet bör ingripa för att straffa de skyldiga terroristerna, när det föreligger risk för kränkning av suveräniteten och medborgarna i den andre staten. Ingripandet blir då en form av asymmetrisk åtgärd när syftet inte är att straffa hela staten, utan bara en terroristgruppering som befinner sig inom staten. En viktig princip gällande denna typ av vedergällning är att inte utsätta civila för någon fara.⁸³ Walzer menar att en invasion är den sista utvägen för att bemöta denna typ av våld. Helst ska staterna där terroristgrupperingar befinner sig själva begränsa och bekämpa terrorism.⁸⁴ När det ändå blir fråga om en motåtgärd där den angripne staten intervenerar i en

⁷⁷ Ibid:89f,140

⁷⁸ citerat ur Brown 2002:90

⁷⁹ Ibid:80

⁸⁰ Immanuel Kant, *Den eviga freden*. (Stockholm 1996) s.52

⁸¹ citerat ur Kant 1996:52f

⁸² citerat ur Kant 1996:53

⁸³ Walzer 2000:217

⁸⁴ Ibid:218

annan stat för att komma åt terrorister blir det ett angrepp på suveräniteten. Walzer menar att det vid ett sådant tillfälle, där interventionen är oundviklig, är viktigt att respektera den intervenerade statens suveränitet.⁸⁵ Walzers resonemang kring vad som är moraliskt försvarbart visar att det är legitimt att intervensera en stat för att straffa de individer som begår terroristattentat på en annan stat. Detta ska dock ses som en sista utväg och det är då viktigt att man respekterar den aktuella statens suveränitet, vilket bland annat kan innebära att behandla medborgarna med respekt och lämna staten så snart som möjligt när uppdraget är slutfört⁸⁶.

4.3.3 Rätten till självförsvar

Katinka Svanberg beskriver att en stat som blir anfallen har rätt till självförsvar enligt FN-stadgans artikel 51.⁸⁷ Att terroristattentat räknas som ett militärt anfall har grunden i erkännandet av säkerhetsrådets resolution 1368. Resolutionen erkändes dagen efter attackerna mot World Trade Center 2001 och den fördömde dåden och beskrev att individuellt och kollektivt självförsvar är en legitim åtgärd för dåden. Resolutionen slår även fast att internationell terrorism är ett hot mot internationell fred och säkerhet.⁸⁸ Den ursprungliga användningen av termen *preventivt* självförsvar handlar om preventiva åtgärder mot ett överhängande hot, exempelvis förflyttningar av trupper mot gränsen, inkommande bombplan etc. Självförsvarsrätten upphör när direkt efter ett väpnat angrep är genomfört.⁸⁹ Självförsvarsrätten är även bunden till proportionalitetsprincipen.⁹⁰ I resolution 63/185 som antogs av generalförsamlingen i mars 2009 beskrivs följande:

“Recalling article 30 of the Universal Declaration of Human Rights, and reaffirming that acts, methods and practices of terrorism in all its forms and manifestations are activities aimed at the destruction of human rights, fundamental freedoms and democracy, threatening the territorial integrity and security of States and destabilizing legitimately constituted Governments, and that the international community should take the necessary steps to enhance cooperation to prevent and combat terrorism.”⁹¹

Denna resolution fördömer alla typer av terrorism och beskriver att terrorism är ett hot mot folkrätten. Den beskriver även att man ska ta vidta de åtgärder som anses vara nödvändiga för att förhindra och stoppa terrorismen. När det handlar om att förhindra terrorism öppnar det vägen som tidigare resolutioner begränsat i självförsvarsrätten, nämligen att arbeta preventivt mot terrorismen. Resolutionen slår även fast förbudet mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning i kampen mot terrorismen. Den lägger även stor vikt till att skydda individens värdighet, deras grundläggande friheter och att allt ska ske under en demokratisk praxis och rättssäkerhet.⁹²

⁸⁵ Ibid:221

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Jervas 2003:126

⁸⁸ Katinka Svanberg “Folkrätten efter den 11 september 2001” i *Terrorismens tid*. Jervas, Gunnar (Stockholm 2003) s143,149

⁸⁹ Svanberg 2003:145f

⁹⁰ Ibid:151f

⁹¹ Citerat ur *Protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism*. A/RES/63/185 FN:s generalförsamling. 2009. [http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/481/89/PDF/N0848189.pdf?](http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/481/89/PDF/N0848189.pdf?OpenElement) OpenElement (inhämtat 2009-05-04)

⁹² Ibid.

5 Metod och material

I detta kapitel redogörs för den metod och det material som avses användas samt avgränsningar för uppsatsen.

5.1 Kvalitativ textanalys

Esaiasson mfl. beskriver att man kan urskilja två huvudgrupper av textanalytiska inriktningar. Den ena gruppen syftar till att systematisera och den andra gruppen syftar till att kritiskt granska. Den grupp av analysinriktningar som syftar till att systematisera texter har till uppgift att lyfta fram och begripliggöra det väsentliga innehållet i de aktuella texterna. Det kan även handla om att logiskt ordna eller klassificera innehållet i en text.⁹³ Den andra gruppen av analysinriktningar som syftar till att kritiskt granska texter kan exempelvis användas för att undersöka i vilken utsträckning en argumentation lever upp till bestämda normer eller uppmärksammar dolda maktförhållanden för att formulera normativa perspektiv varifrån dessa relationer kan kritiseras.⁹⁴

Syftet med denna uppsats är framför allt att systematisera och logiskt ordna det empiriska materialet och därför är det lämpligt att använda sig av en idéanalys som tillhör gruppen av systematiserande inriktningar.

5.2 Idéanalys

Göran Bergström och Kristina Boréus beskriver att idéanalysen ofta användas för att beskriva relationer mellan aktör och idé. Det finns även olika inriktningar inom idéanalysen vilket gör att detta analysredskap kan genomföras utifrån många samhällsteoretiska utgångspunkter.⁹⁵

Beckman menar att en beskrivande idéanalys kan användas för att säga något om textens budskap som inte säger sig självt. Den kan även användas för att argumentera för eller emot tolkningar som gjorts tidigare. När det handlar om omtvistade områden är det därför speciellt viktigt att presentera tydliga belägg för den egna argumentationen. Det som skiljer den beskrivande idéanalysen från idékritiken är att en beskrivande idéanalys inte syftar till ett normativt ställningstagande, vilket görs inom idékritiken.⁹⁶ En beskrivande idéanalys är en jämförelse mellan innehållet i ett material med något annat. Angreppssättet kan exempelvis vara en jämförelse med tidigare tolkningar, en jämförelse över tid eller en jämförelse med andra fall. Det senare angreppssättet är fruktbart att använda om man syftar till att tydliggöra innebörden i en ståndpunkt, på grund av att man kan jämföra hur den framkommer hos olika aktörer.⁹⁷

Bergström & Boréus beskriver olika analysverktyg som kan användas i en idéanalys. Ett analysverktyg är idealtyper som ofta förknippas med Max Weber. Detta verktyg är en form av tankekonstruktion som inte avser att beskriva verkligheten utan har funktionen att renodla

⁹³Peter Esaiasson mfl. *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (Stockholm 2007) s.238

⁹⁴ Ibid:238f

⁹⁵ Göran Bergström & Kristina Boréus (red), *Textens mening och makt*. (Lund 2005) s.155f,177

⁹⁶ Ludvig Beckman, *Grundbok i idéanalys - Det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. (Stockholm 2005) s.49ff

⁹⁷ Ibid:52f

vissa drag för att formulera hypoteser.⁹⁸ Kritiken mot användandet av idealtyper är att det ofta är en komplex relation mellan aktören och den tolkningsram forskaren använder för att beskriva en idealtyp. Det finns en risk med ett hårt strukturerat analysverktyg, man kan få tolkningar som har dåligt stöd i materialet. Det finns då en risk att materialet tänjs för att passa in i en sådan ram. Om idealtypens utformning å andra sidan är grov finns risken att analysen blir en grovsortering av materialet i kategorier.⁹⁹ Ett annat analysverktyg är dimensioner, vilken inte behöver ha samma precision som idealtypen. Detta kan bidra till att klassindelningen kan bli enklare och risken för att analysen enbart blir en grovsortering minskar. Det finns dock risker att använda sig av dimensioner på grund av att tolkningen kan bli alltför öppen och bidra till långdragna slutsatser. En annan risk med användningen av dimensioner är att dimensionerna inte nödvändigtvis är ömsesidigt uteslutande.¹⁰⁰ Bergström & Boréus beskriver vidare att det inte finns någon utvecklad mall för idéanalys. Här har forskaren själv en stor frihet att utveckla en mall som ska passa det övergripande syftet med studien.¹⁰¹

I denna studie har jag för avsikt att använda mig av idéanalysen för att studera idéer i ur ett aktörsperspektiv¹⁰² för att lyfta fram de centrala idéerna som dels är lika eller skiljer sig mot de övriga studieobjektens idéer.

5.3 Validitet

Esaiasson mfl beskriver att validitet kan definieras som:

- Överensstämmelse mellan teoretisk definition och operationell indikator
- Frånvaro av systematiska fel
- Mätning av det man avser att mäta.¹⁰³

Det är av stor vikt för validiteten att den operationella indikatorn speglar den teoretiska definitionen. Esaiasson mfl menar att validitetsproblemet på detta område ökar och minskar tillsammans med avståndet mellan den teoretiska definitionen och den operationella indikatorn som ska användas i en empirisk undersökning. För att det vetenskapliga arbetet ska få så hög validitet som möjligt beskriver Esaiasson mfl att man kan resonera sig fram till bästa möjliga operationalisering för studien.¹⁰⁴ För en god resonemangsvaliditet ska det vara en rikt underbyggd och systematisk argumentation.¹⁰⁵ De beskriver även distinktionen mellan *intern-* och *extern validitet*. Den interna validiteten beskriver i vilken grad slutsatserna är underbyggda ifrån de analysenheter man valt att studera. Den externa validitet beskriver istället vilka generaliserbara slutsatser man kan dra utifrån de analysenheter man valt att studera.¹⁰⁶ Esaiasson mfl menar även att en undersökning ska vara forskaroberoende - genomskinlig och värderingsfri. Undersökningen ska vara genomskinlig i den bemärkelsen att den ska ge en möjlighet till insyn och granskning. Forskningsresultat ska även i högsta möjliga mån vara oberoende av vem som gör undersökningen. En annan forskare som

⁹⁸ Bergström & Boréus (red) 2005:159

⁹⁹ Ibid:172

¹⁰⁰ Ibid:172f.175

¹⁰¹ Ibid:177f

¹⁰² Ibid:155

¹⁰³ Esaiasson mfl. 2007:63

¹⁰⁴ Ibid:64ff

¹⁰⁵ Ibid:68

¹⁰⁶ Ibid:64

genomför samma undersökning ska genom att följa samma steg komma fram till samma resultat.¹⁰⁷

5.4 Empiriskt material och avgränsningar

För att undersöka staters syn på terrorism kommer materialet bestå av de utvalda staternas strategier som ligger till grund för handlandet i terrorismbekämpningen. Detta ger en fördel vid analysen när det gäller att lyfta fram aktörernas idéer, på grund av att åtgärderna i dessa strategier ofta motiveras. Urvalet sker efter närmast tillämpligt material i tid, dels för att en jämförelse ska vara möjlig mellan staterna och dels för att det är problematiskt att finna äldre material som lämpar sig för en sådan jämförelse.

Urvalet av dessa utgör dock ett problem eftersom att dessa strategier manifesteras på olika vis. I Storbritanniens, Sveriges och Norges fall finns dessa strategier i ett dokument för varje land. USA:s senaste tryckta strategi är utformad år 2003, under förra presidentperioden, och anses därför inte tillämpningsbar. Därför grundas materialet som visar USA:s strategi på utdrag i Barack Obamas agenda avseende USA:s inrikes säkerhet¹⁰⁸, försvar¹⁰⁹ och utrikespolitik¹¹⁰ som är uppdaterat 2009, samt ett tal från år 2009 som presenterar USA:s strategi för agerandet i Afghanistan och Pakistan.¹¹¹ Materialet från Storbritannien är strategin för bekämpandet av internationell terrorism från Office for Security and Counter Terrorism som släpptes i mars 2009¹¹². Materialet från Sverige kommer från regeringskansliet och beskriver strategin för att möta hotet från terrorismen och är från 2008¹¹³. Materialet från Norge är den utrikespolitiska strategin mot bekämpandet av internationell terrorism från det norska utrikesdepartementet och släpptes 2006¹¹⁴.

Det råder skilda meningar mellan kvantitativt och kvalitativt orienterade forskare när det gäller generaliserbarheten vid studier av enskilda fall. De traditionella kvantitativa anhängarna menar att man inte kan dra några generella slutsatser baserat på några få fall, vilket traditionella kvalitativt orienterade forskare menar är möjligt om den kvalitativa forskaren drar generella slutsatser relaterat till teori.¹¹⁵

Denna studie kommer som tidigare nämnts att behandla USA:s, Storbritanniens, Sveriges och Norges syn på terrorismbekämpning. Anledningen till detta urval är att USA har en bakgrund som präglas av både inhemsk och internationell terrorism. Även Storbritannien har en

¹⁰⁷ Ibid:24

¹⁰⁸ *The Agenda – Homeland Security*. White House. 2009

http://www.whitehouse.gov/agenda/homeland_security/ (inhämtat 2009-04-01)

¹⁰⁹ *The Agenda – Defence*. White House 2009

<http://www.whitehouse.gov/agenda/defense/> (inhämtat 2009-04-01)

¹¹⁰ *The Agenda – Foreign Policy*. White House. 2009.

http://www.whitehouse.gov/agenda/foreign_policy/ (inhämtat 2009-04-01)

¹¹¹ *Remarks by the President on a New Strategy for Afghanistan and Pakistan*. The White House. Office of the Press Secretary. 2009. http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-by-the-President-on-a-New-Strategy-for-Afghanistan-and-Pakistan/ (inhämtat 2009-05-06)

¹¹² *Pursue Prevent Protect Prepare- The United Kingdom's Strategy for Countering International Terrorism*. Office for Security and Counter Terrorism. 2009. http://security.homeoffice.gov.uk/news-publications/publication-search/general/HO_Contest_strategy.pdf?view=Binary (inhämtat 2009-03-31)

¹¹³ *Nationell strategi för att möta hotet från terrorismen*. Justitiedepartementet. 2008.

<http://www.regeringen.se/sb/d/10963> (Inhämtat 2009-03-30)

¹¹⁴ *Utenrikspolitisk strategi for bekjempelse av internasjonal terrorisme*. Utenriksdepartementet. 2006.

http://www.regjeringen.no/upload/kilde/ud/pla/2006/0005/ddd/pdfv/291572-terrorstrategi_nor.pdf. (inhämtat 2009-04-01)

¹¹⁵ Esaiasson 2007:180ff

bakgrund av terrorism av både inhemsk och internationell art. Sverige och Norge är däremot i detta sammanhang två länder som varit relativt förskonat från terrorhandlingar, med undantag för några få exempel.

En annan anledning till detta urval är att utformningen av strategierna av terrorismbekämpning kan ha påverkas av mellanstatliga samarbeten som främjats av EU eller NATO. För att ta udden av en sådan eventuell effekt är det en fördel att urvalet inte består av stater med likartade anknytning till dessa sammanslutningar. Detta förhållande ser ut på följande sätt:

- USA är medlem i NATO men ej i EU
- Storbritannien är medlem i både NATO och EU
- Sverige är medlem i EU men inte i NATO
- Norge är medlem i NATO men inte i EU

5.5 Dimensioner

Av teoriavsnittet framkom en beskrivning av att problem dels kan behandlas inom det ordinära politiska området, och dels de som anses utgöra säkerhetsproblem som kräver extraordinära åtgärder, vilket kommer att utgöra den första dimensionen. Det har även fastslagits att det finns olika förhållningssätt när det gäller inblandning i världspolitiken, vilket kommer att utgöra den andra dimensionen. Ett unilateralt förhållningssätt innebär att man agerar på egen hand med en egen agenda. Motsatsen till detta är ett multilateralt förhållningssätt som innebär att man handlar i samförstånd med andra aktörer. Forskare har även hävdats att det uppkommit en ny form av terrorism som präglas av religiös extremism och motiveras av religiösa löften om belöningar i livet efter döden. Denna typ av terrorister rättfärdigar även dödande av ett stort antal civila. Den tredje dimensionen består därmed av om det förekommer en syn på en ny form av terrorism eller inte. Av teoriavsnittet framkom även två olika typer av synsätt på säkerhet, vilket kommer att utgöra den fjärde dimensionen. Det traditionella synsättet - vilket framställer säkerhetsproblem som militära angelägenheter, samt det bredare synsättet - som involverar fler faktorer som påverkar en stats säkerhet. En femte dimension grundas på om staterna anser att den internationella terrorismen bör bekämpas med en intervention eller att den suveräna staten som utgör den territoriella plattformen för terrorismgrupper ska erhålla stöd för att själva bekämpa terrorism. Det har även framkommit olika synsätt i huruvida terrorismen ska definieras som en kriminell handling eller som en krigshandling, vilket utgör den sjätte dimensionen. Den sjunde dimensionen har sin grund i synen på folkrätten. Denna dimension kommer användas för att försöka utröna om staterna handlar med ett motiv som stöds i folkrättsliga resonemang eller om motiven står i motsats till dessa.

Dessa sju dimensioner kommer att utgöra grunden för den kommande analysen och den efterföljande diskussionen.

6. Analys

I detta avsnitt genomförs den huvudsakliga analysen med hjälp av konstruerade dimensioner som baseras på föregående teoriavsnitt kring terrorism, säkerhetspolitik och folkrätt.

6.1 Hotbild

Den 27 Mars 2009 meddelade Obama en ny strategi för agerandet i Afghanistan och Pakistan. USA beskriver i sin strategi att Al Qaida är ett stort hot, inte enbart för USA, för alla världens människors säkerhet.¹¹⁶ I strategin motiveras de planerade aktionerna i Afghanistan och Pakistan med att det finns många indikationer på att Al Qaida och dess allierade aktivt planerar attacker mot USA.¹¹⁷ Risken att talibanerna återfår styret i Afghanistan beskrivs enligt följande:

And if the Afghan government falls to the Taliban - or allows al Qaeda to go unchallenged - that country will again be a base for terrorists who want to kill as many of our people as they possibly can.¹¹⁸

Obamas agenda beskriver vidare att terrorister som använder sig av NBC-vapen ska motverkas genom att se till att berörda beslutstagare har befogenhet att koordinera åtgärderna för att begränsa smittor. Agendan beskriver även att det krävs ett internationellt samarbete för att framställa medicin och vaccin på mer ett effektivt sätt. Det förespråkas även en ökad förmåga att upptäcka kärnvapen och snabbt agera preventivt vid en händelse som inkluderar kemiska, biologiska, radiologiska eller nukleära ämnen. Obamas agenda betonar även vikten att hålla eget kärnmaterial i säkert förvar.¹¹⁹

Obamas agenda beskriver målet att reducera mängden kärnvapen med sikte på en värld helt utan kärnvapen.¹²⁰ I detta avseende förekommer det även form av inbjudan till Iran som formuleras enligt följande:

“And we will present a clear choice to Iran to take its rightful place in the community of nations, including its right to peaceful nuclear energy, or continue to refuse to meet its international obligations and fail to seize the opportunity of a positive future.”¹²¹

Detta tyder på en syn av Iran som en stat som för närvarande står utanför “*the community of nations*” på grund av att de inte möter de internationella krav som ställs på dem angående kärnkraftshanteringen. I detta uttalande tar USA ett kliv utanför den egna nationens åtgärder och uppmanar andra länder att ta sitt ansvar för att öka säkerheten för NBC-hanteringen.

¹¹⁶ Remarks by The President on an new strategy for Afghanistan and Pakistan 2009

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Citerat ur Remarks by The President on an new strategy for Afghanistan and Pakistan 2009

¹¹⁹ The Agenda - Homeland Security 2009

¹²⁰ The Agenda – Foreign Policy 2009

¹²¹ Ibid.

Storbritannien beskriver i sin strategi att den våldsamma extremistideologi, som förknippas med Al Qaida, har en föreställning att de flesta muslimska stater styrs av västerländska intressen. Dessa terrorister ser attentat som en religiös plikt som åligger alla muslimer.¹²² Storbritanniens strategi beskriver vidare risken att terrorister kommer över NBC-material. Däremot beskrivs att fokus ska ligga på bakomliggande orsaker som rättfärdigar massmord. Detta ska kombineras med andra åtgärder för att öka säkerheten mot attentat med massförstörelsevapen, exempelvis utrustning som känner av NBC-material.¹²³ Storbritannien pekar på att Al Qaida är den första internationella terroristorganisation som försökt införskaffa NBC-vapen.¹²⁴

Sverige beskriver att hotet från terrorismen utvecklats till ett internationellt problem och anses vara ett av de allvarligaste brotten mot demokratin, de mänskliga rättigheterna och den ekonomiska och sociala utvecklingen. Terrorismorganisationer som legitimerar sina handlingar med extrema uttolkningar av islam anses utgöra det största terrorhotet mot världens länder, även om hotbilden mot Sverige anses vara låg.¹²⁵ Den svenska strategin beskriver att samverkan för förhindra spridning av massförstörelsevapen ska öka samt öka säkerheten kring sprängämnen, farliga ämnen eller vapen av olika slag. De anser även att ett fortsatt internationellt samarbete för att motverka spridning av NBC-vapen är nödvändigt.¹²⁶ Den svenska strategin lägger här den största vikten av förebyggande arbete på inrikes åtgärder.

Även Norge konstaterar att terrorism är ett av de mest allvarliga hot som finns mot internationell fred och säkerhet.¹²⁷ Den norska strategin beskriver att de stödjer NATO:s arbete i kampen mot internationell terrorism och arbete mot spridning av massförstörelsevapen. De anser även att den största utmaningen för det internationella samfundet är att förhindra terroristorganisationer att komma över massförstörelsevapen och material som kan användas för att tillverka sådana vapen. De beskriver även att det finns tydliga tecken på att icke-statliga aktörer försöker införskaffa dessa typer av vapen. Här menar de att det är viktigt att stärka FN för att bli bättre rustad i kampen mot spridning av NBC-vapen. Norge hävdar här att den bästa metoden för att kärnvapen inte kommer på villovägar är en oåterkallelig nedrustning från alla sidor.¹²⁸ Norge beskriver även att det finns stora mängder av radioaktivt avfall i nordvästra Ryssland som i värsta fall kan hamna i hos terroristgrupper. Norge beskriver att de kommer att fortsätta sitt arbete med att ge stöd åt att begränsa sådan spridning.¹²⁹ Norge visar här behovet av bilaterala åtgärder utanför nationens gränser för att säkra hanteringen av kärnavfall i nordvästra Ryssland.

Gällande terrorismens hotbild visar samtliga strategier en retorik som lyfter hotbilden av terrorismen utanför vad Buzan, Waeber & Wilde beskriver som den vanliga politiska sfären in i den säkerhetspolitiska sfären.¹³⁰ Samtliga tar upp att den internationella terrorismen utgör ett av de största hoten mot internationell fred. Hotet från terrorismen tillsammans med den gemensamma föreställningen att det finns en risk att kärnvapen kommer i fel händer samt en bild av att dessa inte skulle tveka att använda sig av massförstörelsevapen. Detta ger en tydlig

¹²² The United Kingdom's Strategy for Countering International Terrorism 2009:9

¹²³ Ibid:15,128

¹²⁴ Ibid:127

¹²⁵ Nationell strategi för att möta hotet från terrorismen 2008

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Utenrikspolitisk strategi for bekjempelse av intenasjonal terrorisme 2006:5

¹²⁸ Ibid:21

¹²⁹ Ibid:22f

¹³⁰ Buzan, Waeber & Wilde 1998:24

beskrivning av vad man enligt Buzan, Waever & Wilde kan beskriva som en säkerhetisering. Genom att terrorism ses som ett existentiellt hot blir det följaktligen legitimt med extraordinära åtgärder.¹³¹ Främst med tanke på att massförstörelsevapen kan orsaka en omfattande skada vid ett attentat ses den internationella terrorismen som ett existentiellt hot. I detta avseende ser man även uppmaningar från samtliga länder att det internationella arbetet för att reducera massförstörelsevapen bör öka. Storbritanniens strategi är den enda stat som beskriver att man även bör fokusera på bakomliggande orsaker till rättfärdigande av massmord i arbetet mot spridning av massförstörelsevapen.

6.2 Behov av internationellt samarbete

Obamas agenda beskriver att det finns ett mål att få en bättre relation med den muslimska världen, inte enbart i kampen mot terrorismen, utan en bättre relation som baseras på ömsesidiga intressen och ömsesidig respekt.¹³² Agendan uppmanar även att USA:s allierade ska gå med USA i nya åtaganden i Afghanistan och Pakistan för att besegra Al Qaida och förhindra attacker på USA och dess allierades länder.¹³³ Agendan beskriver det internationella ansvaret enligt följande:

*”As the threat posed by al Qaeda is international in scope; the response should also be international.”*¹³⁴

Även Storbritanniens strategi uppmanar till ett internationellt samarbete på följande vis:

*“The threat we face crosses our borders and is international in scope. We will depend upon our allies as they will depend on us.”*¹³⁵

De förvånansvärt snarlika citaten hos USA:s agenda och Storbritanniens strategi visar en syn på internationellt samarbete för att på ett effektivt sätt bekämpa den internationella terrorismen. Betydelsen av internationellt samarbete beskrivs vidare i Storbritanniens strategi:

*“Our ability to reach and persuade those who already support violent extremism will be limited. But the ability of the international community to reach and persuade those who hold grievances or are vulnerable to other causes of radicalisation will be much greater. The extent to which we can collectively do so will significantly determine the future shape of the terrorist threat.”*¹³⁶

Detta visar en syn på att det kollektiva handlandet mot uppkomsten av terrorism är avgörande för det framtida hotet från terrorismen. Detta kan även ses som en uppmaning till världssamfundet att agera mot radikaliserings.

Även Sverige beskriver att den nya typen av terrorism innebär ett hot på global nivå. Det internationella arbetet från Sveriges sida består av att genom dialog med andra länder ska

¹³¹ Ibid:23f

¹³² The Agenda – Foreign Policy 2009

¹³³ The Agenda – Defense 2009

¹³⁴ Citerat ur The Agenda – Defense 2009

¹³⁵ Citerat ur The United Kingdom’s Strategy for Countering International Terrorism 2009:11

¹³⁶ Citerat ur The United Kingdom’s Strategy for Countering International Terrorism 2009:48

resultera i utbyte av erfarenheter, och därigenom gemensamt finna vägar till ett bättre samarbete för att stärka de mänskliga rättigheterna.¹³⁷

”Eftersom terrorismen är internationell, är bekämpningen av den en gränsöverskridande utmaning där gemensamma lösningar är nödvändiga för att nå framgång.”¹³⁸

Sverige beskriver vidare att de deltar i EU:s arbete att förbättra och intensiviera det internationella informationsutbytet. Ett annan viktig uppgift är att utveckla Europol och Eurojust.¹³⁹

Även Norge beskriver att hotet omfattar alla människor och samhällen och det åligger alla länder att bidra till kampen mot den internationella terrorismen och konstaterar att terrorism är ett av de mest allvarliga hot som finns mot internationell fred och säkerhet.¹⁴⁰ Trots att Norge har varit förskonat från terrorism, anser de ändå att de hotas av internationell terrorism.¹⁴¹ Det beskrivs även att Norge kommer att fortsätta att ta ansvar i nära samarbete med andra aktörer. Det är på det sättet de anser att de bäst kan säkra norska intressen och deras egen säkerhet. Norge uppmanar även till en enhetlig strategi som ska anpassas till varje lands resurser och vill att FN ska ha den överordnade rollen i detta samarbete. De tillägger även att detta arbete ska ske under folkrätten och de mänskliga rättigheterna.¹⁴² De beskriver även att arbetet mot terrorismen ska fokusera på att bidra till försoning, konfliktlösning, återuppbyggnad, skapa en ökad förståelse mellan religioner, bekämpa fattigdom, motverka spridning av massförstörelsevapen samt motverka finansiering av terrorism. Detta ska ske genom deltagande i internationella operationer.¹⁴³

Samtliga stater beskriver terrorismen som ett internationellt problem som ska bekämpas genom ett internationellt samarbete. Detta samarbete gäller både inom västvärlden och mellan västvärlden och de länder där Al Qaida och dess allierade misstänks befinna sig. Innehållet i samtliga strategier stämmer överens med Jervas beskrivning av ett multilateralt förhållningssätt i bekämpningen av terrorismen¹⁴⁴.

6.3 Ny typ av terrorism?

Obamas agenda beskriver att det internationella samarbetet mot terrorismen måste stärkas och utvidgas eftersom att Al Qaida anses utgöra ett internationellt hot.¹⁴⁵ I Obamas strategi för agerandet i Afghanistan och Pakistan beskrivs Al Qaida som våldsamma extremister och framställs som en hänsynslös fiende vilka utgör ett hot mot allas säkerhet.¹⁴⁶

Storbritannien beskriver att den nya formen av terrorism kräver en strategi som är långsiktig och fokuserar på fyra punkter: 1) Olösta regionala konflikter, speciellt i Palestina, Afghanistan, Bosnien, Tjetjenien, Libanon, Kashmir och Irak. 2) Den våldsamma extremism

¹³⁷ Nationell strategi för att möta hotet från terrorismen 2008

¹³⁸ Citerat ur Nationell strategi för att möta hotet från terrorismen 2008

¹³⁹ Ibid

¹⁴⁰ Utenrikspolitisk strategi for bekjempelse av intenasjonal terrorisme 2006:5

¹⁴¹ Ibid:7

¹⁴² Ibid:7

¹⁴³ Ibid:8

¹⁴⁴ Jervas 2003:115

¹⁴⁵ The Agenda – Defense 2009

¹⁴⁶ Remarks by The President on an new strategy for Afghanistan and Pakistan 2009

som de förknippar med Al Qaida. 3) Den moderna teknologi som används av terrorister för att sprida propaganda och kommunicera med varandra. 4) Radikaliseringsprocessen som skapar stöd till terroristorganisationer, och i vissa fall blir nya rekryter.¹⁴⁷ Vidare beskrivs att det krävs en kombination av dessa punkter för att skapa det hot som Storbritannien står inför.¹⁴⁸

Storbritanniens strategi beskriver att hotet primärt kommer från fyra områden: 1) Al Qaidas ledare och deras närmaste anhängare som finns vid gränsen mellan Pakistan och Afghanistan. 2) Terroristgrupper som har anknytning till Al Qaida som befinner sig i Nordafrika, Arabiska halvön, Irak, och Yemen. 3) Självstartade nätverk, eller individer, som delar Al Qaidas ideologi men agerar på eget bevåg och 4) terroristorganisationer som följer Al Qaidas ideologi i ett bredare perspektiv men med en egen identitet och följer en egen agenda.¹⁴⁹ Synen på den nya formen av terroristhotet beskrivs enligt följande:

“The current international terrorist threat is quite different from the terrorist threats we faced in the past. Contemporary terrorist groups claim a religious justification for their actions and have a wide-ranging religious and political agenda; they are no longer concerned with a single issue. Many seek mass civilian casualties and are prepared to use unconventional techniques (including chemical or radiological weapons); they conduct attacks without warning; they actively seek to recruit new members in the UK and elsewhere around the world.”¹⁵⁰

Detta visar att Storbritanniens strategi gör en distinktion mellan tidigare form av terrorismgrupperingar och den nya form av terrorismorganisationer som rättfärdigar sina aktioner genom en bredare religiös och politisk agenda. Detta visar en föreställning att den nya formen av terrorism baseras på: 1) en extrem ideologi och de har 2) en bredare agenda i jämförelse med tidigare terroristorganisationer.

Storbritannien tar även upp irlandsrelaterad terrorism i sin strategi, men betonar att strategin främst är skapad för att möta internationell terrorism på grund av att denna ses som det största hotet mot Storbritannien och dess utrikes intressen.¹⁵¹

Sverige beskriver i sin strategi att hotet från terrorismen utvecklats till ett internationellt problem och anses vara ett av de allvarligaste brotten mot demokratin, de mänskliga rättigheterna och den ekonomiska och sociala utvecklingen. Vidare beskrivs att en ny form av terrorism vuxit fram sedan 90-talet som präglas av starka kopplingar till religiös extremism. Denna typ av terrorism anses även utgöra det största hotet mot världens länder, även om hotbilden mot Sverige anses vara låg.¹⁵²

¹⁴⁷ The United Kingdom's Strategy for Countering International Terrorism 2009:38

¹⁴⁸ Ibid:39

¹⁴⁹ Ibid:31

¹⁵⁰ Ibid:34

¹⁵¹ Ibid:57

¹⁵² Nationell strategi för att möta hotet från terrorismen 2008

Norge ser terrorismen som ett av de största hot som finns mot den internationella freden och säkerheten. De betonar att internationell terrorism främst består av islamistiska grupper som har direkt anknytning till, eller inspirerats av, Al Qaida-nätverket.¹⁵³

Angående beskrivningen om den nya terrorismen visar den amerikanska strategin mot terrorismen att de lägger all tonvikt på Al Qaida och dess allierade. Ett fokus på extremism ger stöd åt Kiras beskrivning av den nya typen av terrorism¹⁵⁴, trots att detta sker implicit i USA:s strategi. Däremot visar Storbritannien en tydlig redogörelse för hur den nya typen av terrorism utvecklas och hur dessa grupper skiljer sig mot tidigare hot. Även den svenska och norska strategin beskriver att terrorismen har utvecklas till ett internationellt problem och betonar kopplingen till religiös extremism.

6.4 Behovet av intervention

Obamas agenda beskriver målet i Irak beskrivs enligt följande:

*“Our forces will have three tasks: train, equip, and advise the Iraqi Security Forces; conduct targeted counterterrorism operations; and provide force protection for military and civilian personnel.”*¹⁵⁵

Agendan betonar sedan angående arbetet i Afghanistan att det även krävs civila resurser för att bygga upp Afghanistans styre och självförsörjning.¹⁵⁶ USA har syftet att alla militära trupper ska lämna Afghanistan i slutet av år 2011.¹⁵⁷ Att USA beskriver att de kommit överens med Afghanistan att lämna deras territorium så snart som möjligt kan ses som att de, trots interventionen, respekterar Afghanistans suveränitet.

I Obamas meddelande om strategin i Afghanistan och Pakistan beskrivs att USA:s intervention i Afghanistan inte berodde på att kontrollera eller styra landets framtid. Det handlade snarare om en handling grundad på ett gemensamt intresse hos USA, dess allierade, medborgarna i Afghanistan och medborgarna i Pakistan som ligger i att konfrontera hotet från våldsamma extremister.¹⁵⁸ Detta rättfärdigas på följande vis:

*“So I want the American people to understand that we have a clear and focused goal: to disrupt, dismantle and defeat al Qaeda in Pakistan and Afghanistan, and to prevent their return to either country in the future. That's the goal that must be achieved. That is a cause that could not be more just.”*¹⁵⁹

Detta uttalande visar en bild av att det inte finns några som helst tvetydigheter gällande interventionens legitimitet. När den suveräna staten själv ber om hjälp blir interventionen rättfärdigad. Detta belyser Obama i ett senare stycke ur hans strategi för Pakistan:

“It's important for the American people to understand that Pakistan needs our help in going after al Qaeda. /.../ We have a shared

¹⁵³ Utenrikspolitisk strategi för bekjempelse av internationell terrorism 2006:5f

¹⁵⁴ Kiras 2005:486

¹⁵⁵ The Agenda – Foreign Policy 2009

¹⁵⁶ The Agenda - Homeland Security 2009

¹⁵⁷ The Agenda – Foreign Policy 2009

¹⁵⁸ Citerat ur Remarks by The President on a new strategy for Afghanistan and Pakistan 2009

¹⁵⁹ Citerat ur Remarks by The President on a new strategy for Afghanistan and Pakistan 2009

responsibility to act - not because we seek to project power for its own sake, but because our own peace and security depends on it. And what's at stake at this time is not just our own security - it's the very idea that free nations can come together on behalf of our common security."¹⁶⁰

Detta citat visar en bild av att agerandet i Afghanistan och Pakistan är en plikt som åligger USA och dess allierade. Det är inte enbart den egna freden och säkerheten som står på spel, det syftar även till att fria stater går ihop för att råda på ett gemensamt säkerhetsproblem. När Pakistan framställs som en svag stat i behov av hjälp, med vad man med hänvisning till Kants resonemang kan kalla en "inre ohälsa"¹⁶¹, är en intervention att betrakta som en kränkning. Det som talar emot detta är om den suveräna staten ber om hjälp för att komma tillrätta med terrorismproblemet. En sådan inbjudan slätar, enligt USA, ut tvivel gällande interventionen så länge allt sker inom ramarna för överenskommelsen.

Storbritannien förespråkar i likhet med USA internationella uppdrag i Afghanistan och Pakistan.¹⁶² Storbritannien beskriver att vissa regeringar är oförmögna att tillgodose medborgarnas behov att effektivt motverka extremism. Om de tillgodose områden som inte står under kontroll till extremismgrupperingar kommer terrorismen att blomma ut. Sådana områden kan ge terrorister möjligheten till träningsläger. De kan även använda dessa områden för att försörja närliggande invånare materiellt eller ge beskydd, vilket borde åligger staten själv.¹⁶³ Det beskrivs då att det finns en möjlighet att de invånare som får materiell hjälp eller blir erbjuden beskydd av terroristgrupper får ett högre förtroende för terroristerna än staten. Storbritannien beskriver att terroristgruppers rekrytering av fattiga invånare i Nordafrika är ett exempel på att detta förfarande, ur terroristsynpunkt varit framgångsrikt.¹⁶⁴ Storbritannien beskriver att åtgärderna mot detta består av att utmana ideologin som står bakom den våldsamma extremism och stödet för denna. Ett annat mål är att störa de personer som uppmanar till våld och ge stöd åt de områden där sådana personer befinner sig. Personer som rekryteras, eller riskerar att rekryteras, av våldsamma extremismgrupperingar ska få stöd. De områden som används för rekrytering ska även få en ökad motståndskraft mot extremistgrupper.¹⁶⁵ Storbritannien betonar även behovet av en öppnare dialog mellan Storbritannien och de områden där det råder konflikter och där det finns risk för radikalisering.¹⁶⁶

Storbritanniens viktigaste mål angående internationell terrorism riktar in sig uteslutande på extremismideologier, vilket ger en ytterligare indikation på att extremismgrupper som Al Qaida anses vara det största hotet för Storbritannien. Detta visar även att Storbritannien utöver internationella operationer, har ett stort fokus på bakomliggande orsakerna till terrorismens uppkomst. Det senare tyder på två saker: 1) ett bredare synsätt på säkerhet som inkluderar den samhälleliga sektorn genom att beskriva att extremism som det bakomliggande hotet. 2) Att Storbritannien strävar mot att hjälpa svaga stater att själva bekämpa terrorismen, vilket enligt Walzer beskrevs som den åtgärd som anses vara att föredra framför intervention¹⁶⁷.

¹⁶⁰ Citerat ur Remarks by The President on an new strategy for Afghanistan and Pakistan. 2009

¹⁶¹ Kant 1996:53

¹⁶² The United Kingdom's Strategy for Countering International Terrorism 2009:102

¹⁶³ Ibid:39

¹⁶⁴ Ibid:42

¹⁶⁵ Ibid:12

¹⁶⁶ Ibid:97

¹⁶⁷ Waltzer 2000:218

Även den svenska strategin beskriver att det finns ett behov av bistånd i svaga stater på grund av att dessa stater innebär en grogrund för terrorism. Sverige syftar att fortsätta som bidragsgivare inom ramarna för FN och EU. De uppmanar även till att det bilaterala stödet till länder ska fortsätta. Den svenska strategin förespråkar nationella och internationella aktiviteter för att förebygga extremism, radikalisering och rekrytering till terrorism. Den svenska regeringens mål är här att bekämpa segregation, diskriminering och utanförskap vilket anses vara en grogrund för extremism och därmed terrorism. Här betonas vidare att dialog är ett värdefullt medel som borde användas i högre utsträckning.¹⁶⁸

Den norska strategin beskriver att de kommer att stödja arbete som bidrar till ökad kunskap om relationen mellan politiska, ekonomiska och sociala förhållanden och skapandet av terrorism. De menar även de ska fortsätta stödja FN:s utvecklingsprogram med målet att insatser och stöd i samhällen motverkar splittring i religiösa och politiska ideologier och därmed motverka radikalisering. Syftet är här att återuppbygga ett demokratiskt styre där det finns behov och att ungdomarna ska fokusera på arbete och utbildning.¹⁶⁹ Den norska strategin menar dock att det behövs militära operationer för att bekämpa internationell terrorism, exempelvis i Afghanistan och Balkan. Detta motiveras med att ett stabilt och demokratiskt uppbyggt Afghanistan är viktigt för att förhindra att Al Qaida och andra terroristgrupper planerar och genomför terrordåd från det afghanska territoriet. De arbetar med utbildning av afghanska poliser med fokus på ett öppet och demokratiskt rättssystem som respekterar och skyddar de mänskliga rättigheterna.¹⁷⁰ Den norska strategin betonar behovet av att motverka stödet för Al Qaida. Det är enligt strategin viktigt att bidra till att försvaga det folkliga stödet för terrorgrupper. Detta motiveras med att man därigenom begränsar möjligheterna till nyrekrytering till terroristorganisationer.¹⁷¹ Den norska strategin uppmanar även till ett ökat och förbättrat samarbete mellan olika länders underrättelsetjänst för att bekämpa terrorismen. Vidare beskrivs även att de kommer att fortsätta stärka det internationella polisarbetet med EU.¹⁷² I den norska strategin beskrivs vidare att det ibland förekommer asymmetriska konflikter där konflikten ligger mellan en starkare och en svagare part – en upprorisk grupp eller terroristgrupp. I de fall där den svagare parten använder sig av terroristhandlingar för att nå sina mål och tvinga den starkare parten att ge efter, händer det ofta att situationen låser sig på grund av att varken den starke eller den svage parten vägrar ge efter för den andres krav. Norge betonar att de arbetar kontinuerligt med att se till att, så långt som det är möjligt, öppna dialog med grupper som är för inblandade sådana typer av i väpnade konflikter. De betonar att detta arbete sker utan att överträda de internationella folkrättsliga förpliktelser och grundläggande värden i norsk utrikespolitik.¹⁷³ I detta sammanhang beskriver de riskerna med att alltför lättvinligt stämpla en gruppering som terrorister. De menar att detta kan bli en onödig tröskel som försvårar dialog. De menar dock att vissa grupper inte önskar förhandla på grund av att de att deras kamp är alltför extrem eller att de har diffusa politiska mål.¹⁷⁴ Detta visar, lika som den svenska inställningen, att en ytterligare del i terrorismbekämpningen som ligger i att skapa en ökad förståelse och dialog mellan olika kulturer. Norge beskriver att de i ett antal år främjat denna form av dialog mellan olika etniska och religiösa grupperingar.¹⁷⁵

¹⁶⁸ Nationell strategi för att möta hotet från terrorismen. 2008.

¹⁶⁹ Utenrikspolitisk strategi for bekjempelse av intenasjonal terrorisme:2006:14ff

¹⁷⁰ Ibid:18f

¹⁷¹ Ibid:6

¹⁷² Ibid:26

¹⁷³ Ibid:16

¹⁷⁴ Ibid:17

¹⁷⁵ Ibid:13

Samtliga av de undersökta staterna beskriver att terrorismen inte enbart bör bekämpas med militära medel. Detta tyder på den bredare syn på säkerhetsbegreppet som Buzan, Waever & Wilde presenterar. Däremot lägger USA den största tonvikten på att bidra med militära medel i det territorium där de misstänker att Al Qaida och dess allierade befinner sig, vilket kan beskrivas som en asymmetrisk åtgärd¹⁷⁶ eftersom att det är terrorister, och inte staterna i sig de bekämpar. Storbritannien, Sverige och Norge visar på en ytterliggare breddning och fokuserar i högre grad än USA på olika ingångar för att bekämpa bakomliggande faktorer för radikaliserings. Slutligen visar samtliga strategier upp målet att de stater som anses vara svaga, och därför riskerar att vara en grogrund för terrorism, själva ska bli förstärkta och själva stå för terrorismbekämpningen på det egna territoriet. När målet är att staterna själva ska stå för terrorismbekämpningen ger detta stöd åt Walzers resonemang angående vad som är moraliskt försvarbart när intervention är oundviklig¹⁷⁷.

6.5 Polisiära eller militära medel?

USA:s agenda beskriver att terrorismen i första hand ska bekämpas genom internationella operationer, främst i Irak, Afghanistan och Pakistan.¹⁷⁸ De beskriver även att säkerheten vid gränserna ska stärkas i preventivt syfte.¹⁷⁹ I USA:s strategi om agerandet i Afghanistan och Pakistan beskrivs att de kommer att träna de afghanska säkerhetsstyrkorna i den fortsatta kampen mot rebellerna.¹⁸⁰

Storbritannien beskriver i sin strategi att det finns ett samband mellan kriminalitet och radikaliserings. De har dock inte fastslagit hur denna koppling ser ut eftersom att kriminaliteten kan leda till radikaliserings eller vice versa.¹⁸¹ Storbritannien beskriver även att polisväsendet är ansvarigt för det huvudsakliga arbetet för att bekämpa terrorism. De hävdar dock att Storbritanniens militära styrkor har det betydande ansvaret vid arbetet utomlands. Storbritannien betonar att denna form av terroristbekämpning normalt sett inte är en del av strategin men detta anses vara legitimt eftersom internationella terrororganisationer, främst Al Qaida, i Irak och Afghanistan har bidragit till oroligheter lokalt och i andra länder. Det anses därför vara nödvändigt att Storbritanniens militära styrkor letar efter Al Qaida och dess allierade för att reducera hotet.¹⁸² Att polisen bär det huvudsakliga ansvaret vid bekämpning av terrorism pekar på att terrorism ska bekämpas som en kriminell verksamhet. Däremot vid bekämpning av utrikes terrorism är det legitimt att bekämpa denne som ett militärt hot

Den norska strategin beskriver att kampen mot narkotika är av stor vikt för terrorismbekämpningen på grund av en koppling mellan kriminella miljöer och terroristgrupper. Norge beskriver att de ska fortsätta hjälpa NATO i arbetet i Centralasien och Kaukasus.¹⁸³ Norge lyfter även fram betydelsen av NATO:s fredsbevarande styrka ISAF i Afghanistan.¹⁸⁴ Vidare beskriver den norska strategin att terrorism ofta finansieras genom annan kriminell verksamhet, som exempelvis människohandel, penningtvätt etc. Det är därför

¹⁷⁶ Walzer 2000:217

¹⁷⁷ Ibid:218

¹⁷⁸ The Agenda – Foreign Policy. 2009

¹⁷⁹ The Agenda – Homeland security. 2009

¹⁸⁰ Citerat ur Remarks by The President on a new strategy for Afghanistan and Pakistan. 2009.

¹⁸¹ The United Kingdom's Strategy for Countering International Terrorism 2009:42

¹⁸² Ibid:142,144

¹⁸³ Utenrikspolitisk strategi for bekjempelse av internasjonal terrorisme:2006:20

¹⁸⁴ Ibid:19

viktigt att polisen arbetar förebyggande mot denna typ av kriminalitet för att bekämpa terrorism.¹⁸⁵

Den svenska strategin använder benämningen *terroristbrott* och *terroristbrottslighet*¹⁸⁶ vilket ger en bild av att det handlar om en handling som ska regleras i den nationella lagen och motverkas av polisiära åtgärder. Den svenska terroriststrategin beskriver balansen mellan samhällets behov av säkerhet och den enskildes rättssäkerhet på följande vis:

*”Utgångspunkten bör vara att ju allvarligare och mer svårutredd brottsligheten är, desto större möjligheter bör finnas att använda olika former av tvångsmedel för att bekämpa denna.”*¹⁸⁷

Den svenska strategins motivering av tvångsmedel likställer här terrorism med brottslighet. Denna syn blir mer tydligt i när den svenska strategin beskriver kopplingen mellan uppkomsten av terrorism och svaga stater:

*”Svaga stater riskerar att ge utrymme för terroristverksamhet liksom annan kriminalitet, på grund av avsaknad av grundläggande institutioner eller bristande kapacitet i ansvariga myndigheter.”*¹⁸⁸

Detta tyder på att strategin snarare är upplagd för att bekämpa terrorismens uppkomst på samma sätt som uppkomsten av kriminalitet.

Med utgångspunkt i Sloans resonemang kring att terrorism ibland definieras som en kriminell handling, och ibland som en krigshandling¹⁸⁹ framstår USA:s användning av ordet ”*insurgents*”, och beskrivningen att dessa ska bekämpas med militära operationer som en antydning på att USA främst ser terrorismen som ett militärt hot. Terrorismen ska i detta avseende även bekämpas med militära medel. Storbritannien beskriver däremot att polisväsendet är den huvudsakliga aktören i kampen mot terrorismen. Men när det gäller arbetet utomlands betonas användningen av de militära styrkorna, men detta anses vara ett undantag på grund av hotbilden av Al Qaida och dess allierade. Att polisen bär det huvudsakliga ansvaret vid bekämpning av terrorism tyder på att terrorism ska bekämpas som en kriminell verksamhet. Den norska strategin beskriver att de NATO ledda insatserna är av stor vikt för bekämpandet av den internationella terrorismen. De beskriver även att det polisiära arbetet för att begränsa den typen av kriminalitet som till sin natur kan fungera för att samla in resurser för terrorverksamhet är viktigt. Detta tyder på att den internationella terrorismen ska bekämpas med militära medel och det polisiära arbetet syftar till att begränsa extremism. Den svenska strategin tyder på att man främst med polisiära medel ska bekämpa terrorismens uppkomst på samma sätt som av kriminalitet.

6.6 Terrorismbekämpningens relation till folkrätten

I Obamas agenda beskrivs följande:

¹⁸⁵ Ibid:25

¹⁸⁶ Nationell strategi för att möta hotet från terrorismen. 2008.

¹⁸⁷ Citerat ur Nationell strategi för att möta hotet från terrorismen. 2008.

¹⁸⁸ Citerat ur Nationell strategi för att möta hotet från terrorismen. 2008.

¹⁸⁹ Sloan 2006:19

*“President Obama has committed himself and his Administration from the beginning of his presidency to a foreign policy that ensures the safety of the American people. But he also refuses the false division between our values and our security; the United States can be true to our values and ideals while also protecting the American people.”*¹⁹⁰

Detta uttalande poängterar att USA har förmågan att skydda de amerikanska medborgarna och samtidigt värna om deras värden och ideal. Detta uttalande kan ses som ett normativt uttalande om hur något kan eller bör vara, det ger däremot ingen beskrivning hur den nuvarande relationen mellan säkerhet och ideal ser ut i USA. Agendan beskriver även att:

*“Every challenge is more easily met if we tend to our own democratic foundation. This is why the President ordered the prison at Guantanamo Bay closed, prohibited - without exception or equivocation - the use of torture, and set up a Special Task Force to thoroughly review detainee policy.”*¹⁹¹

Att stänga fängelset Guantanamo Bay och förbjuda tortyr med hänvisning till den demokratiska grunden visar att verksamheten på Guantanamo inte var förenligt med de värden USA anser sig representera.

Storbritannien beskriver i sin strategi att de har utvecklat icke-rättsliga åtgärder mot misstänkta terrorister för att skydda offentligheten. Dessa metoder består bland annat av att vissa personer får begränsad rörlighet inom Storbritannien eller förbud att besöka vissa personer som kan tänkas ha anknytning till terrorism. Det kan även innebära att personer hindras från att komma in i Storbritannien, upphävande av medborgarskap eller utvisning. Motivet bakom detta är att det inte alltid är möjligt att åtala personer som misstänks planera attentat när det baseras på underrättelser. Dessa åtgärder kan användas vid hänvisning till nationell säkerhet, oacceptabelt beteende, eller grov kriminalitet. Mellan juli 2005 och slutet av 2008 har Storbritannien nekat 153 människor med hänvisning till rikes säkerhet och ytterligare 87 med hänvisning till oacceptabelt beteende.¹⁹² I vissa fall är de personer som misstänks för att ha anknytning till terrorism medborgare i länder där det finns risk för att denne blir utsatt för tortyr eller annan grym behandling. I dessa fall anses det inte lämpligt med utvisning med hänvisning till Europadomstolen och FN:s konvention mot tortyr.¹⁹³ Det poängteras att det endast är ett fåtal personer som kommer att drabbas av dessa icke-rättsliga åtgärder.¹⁹⁴ Att de betonar att det endast är en liten del som blir utsatta för dessa icke-rättsliga åtgärder tyder på att metoden anses vara en legitim metod i kampen mot terrorism där balansen ligger mellan kollektivets säkerhet och ett antal individers rättigheter.

Storbritannien beskriver vidare att en fundamental del i terrorismbekämpning ligger i att skydda de mänskliga rättigheterna. Det beskrivs även att mänskliga rättigheter anses även vara en utmanande uppgift för alla regeringar när det gäller att balansera den egna säkerheten och rätt till liv, mot de mänskliga rättigheterna man värderar om. De tillägger att Storbritanniens regering alltid har försökt hitta denna balans. Storbritannien fördömer alla former av tortyr och överlämnanden till andra aktörer där det misstänks att tortyr kan

¹⁹⁰ Citerat ur The Agenda – Foreign Policy

¹⁹¹ Citerat ur The Agenda – Foreign Policy

¹⁹² The United Kingdom’s Strategy for Countering International Terrorism 2009:64

¹⁹³ Ibid:65

¹⁹⁴ Ibid:11f

förekomma.¹⁹⁵ De betonar även att varje människa ska ha rätt till liv, rätt till frihet, rätt till en rättvis rättegång, rätt till privatliv samt att ingen ska bli utsatt för diskriminerande behandling.¹⁹⁶

Den svenska strategin beskriver att den svenska myndighetens hantering alltid ska ske med respekt för de mänskliga rättigheterna och får aldrig innebära att förbudet mot att avvisa eller utvisa personer som riskerar tortyr eller omänsklig behandling överträds.¹⁹⁷ Gällande genomförandet av åtaganden om sanktioner skrivs följande:

”Regeringen överväger vilka ytterligare åtgärder som krävs för att Sverige ska kunna genomföra sina åtaganden enligt FN:s säkerhetsresolutioner. Regeringen kommer att fortsätta att driva krav på förbättring och utveckling av de internationella sanktionsinstrumenten i syfte att garantera rättssäkerheten och respekten för folkrätten, inklusive de mänskliga rättigheterna.”

Det förekommer ingen utveckling av detta, men detta kan tolkas att Sverige anser att det behövs en förbättring av FN:s resolutioner som handlar om sanktioner i förhållande till den svenska synen på folkrätten. Den svenska strategin beskriver vidare att de samarbetar med SIDA för att med hjälp av bistånd säkra staters egen förmåga att förebygga terrorism. Dessa typer av bistånd syftar bland annat till att skapa jobb, utbildning, reform av kriminalvård och dialog- och försonings insatser.¹⁹⁸

Norge beskriver att en vital del i terrorismbekämpningen består av respekt för demokrati, mänskliga rättigheter och folkrätten. Detta motiveras med risken för att undergräva de egna målen om en terroristorganisation med ännu större kraft och folkligt stöd skulle skapas. I detta sammanhang betonas att Norge tidigare gett stöd till ett antal afrikanska länder.¹⁹⁹ Detta motiveras med att odemokratiska och repressiva system kan skapa hat och extremism som ger ökat stöd till terrorism. Den norska strategin beskriver även att det uppkommit en bild av att västvärlden präglas av en dubbelmoral i kampen mot terrorismen, därför betonar den att Norge arbetar efter en konsekvent politik när det gäller respekten för de mänskliga rättigheterna. Norge betonar även skyldigheten att behandla alla fångar humant och skydda dem från tortyr och annan grym behandling.²⁰⁰

USA:s strategi tyder på att finns behov på förändringar för att skapa de goda demokratiska ideal som de säger sig representera. Obama visar ett konkret tillvägagångssätt för detta genom att förbjuda tortyr och annan omänsklig behandling, till följd av detta syftar de till att stänga fängelset Guantanamo Bay. Storbritannien visar nya former av icke-rättsliga åtgärder för att komma åt de som misstänks stödja terrorism. De legitimerar dessa åtgärder genom att hävda att endast ett litet antal individer påverkas av dessa för att stärka de egna medborgarnas säkerhet. Den svenska strategin visar fragment som kan tolkas som att Sverige anser att det behövs en förbättring av FN:s resolutioner angående internationella sanktioner för att dessa ska garantera rättssäkerheten och respektera folkrätten. Den norska strategin beskriver att det finns en bild av att västvärlden präglas av dubbelmoral i kampen mot terrorismen och därför betonar de att Norge arbetar efter konsekvent politik när det gäller respekten för de mänskliga

¹⁹⁵ Ibid:12

¹⁹⁶ Ibid:55

¹⁹⁷ Nationell strategi för att möta hotet från terrorismen. 2008.

¹⁹⁸ Ibid.

¹⁹⁹ Utenrikspolitisk strategi for bekjempelse av intenasjonal terrorisme:2006:9f

²⁰⁰ Ibid:11f

rättigheterna. Det råder en uttalad konsensus mellan staterna när det gäller förbud mot tortyr och omänsklig behandling vilket talar för att terrorismbekämpningen ligger i linje med resolution 63/185 som slår fast förbudet mot tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling.²⁰¹

²⁰¹ A/RES/63/185

7 Slutsats

I detta avsnitt beskrivs slutsatserna som dragits från analysen.

Gällande terrorismens hotbild visar samtliga strategier att problemet gällande den internationella terrorismen är säkerhetsrad och accepterad som ett säkerhetshot²⁰². Hotet från terrorismen tillsammans med den gemensamma föreställningen att det finns en risk att massförstörelsevapen kommer i fel händer visas i samtliga strategier eftersom samtliga stater uppmanar till ökat samarbete angående reducering och ökad kontroll av dessa material. Detta kombinerat med bilden att dessa terrorister inte skulle tveka att använda sig av massförstörelsevapen gör att den internationella terrorismen ses som ett existentiellt hot. När terrorismen anses utgöra ett existentiellt hot blir det följaktligen legitimt med extraordinära åtgärder.²⁰³

Det råder konsensus angående samtliga staters beskrivning av terrorismen som ett internationellt problem som ska bekämpas genom ett internationellt samarbete. Detta samarbete gäller både inom västvärlden och mellan västvärlden och de länder där Al Qaida och dess allierade misstänks befinna sig. Innebörden i samtliga staters strategier visar att det är applicerbart med Jervas beskrivning av ett multilateralt förhållningssätt²⁰⁴.

Den amerikanska strategin mot terrorismen lägger all tonvikt på Al Qaida och dess allierade. Genom att de beskriver terroristhotet med termer av religiös extremism ger stöd åt Kiras beskrivning av den nya typen av terrorism²⁰⁵, trots att detta sker outtalat i USA:s strategi. Storbritannien gör däremot en tydlig redogörelse för hur den nya typen av terrorism har utvecklats och hur dessa grupper skiljer sig mot tidigare sekulariserade terrorgrupper. Även den svenska och norska strategin beskriver att terrorismen har utvecklats till ett internationellt problem och betonar kopplingen till religiös extremism, vilket även här tyder på en föreställning av ny form av terrorism.

Samtliga av de undersökta staterna visar på en bredare syn på säkerhetsbegreppet och beskriver flertalet faktorer för att bekämpa terrorismen utöver endast militära åtgärder. Däremot lägger USA den största vikten på ett användande av militära operationer där de misstänker att Al Qaida och dess allierade befinner sig. Storbritannien, Sverige och Norge visar på ytterliggare breddning på synen på säkerhet genom att de i högre grad än USA fokuserar på olika ingångar för att bekämpa bakomliggande faktorer för radikaliserings. Slutligen visar samtliga strategier upp målet att svaga stater själva ska bli förstärkta och för egen hand stå för terrorismbekämpningen på det egna territoriet.

Att använda ordet ”*insurgents – rebeller*”, och beskriva att dessa ska bekämpas med militära operationer ger en antydning på att USA främst ser terrorismen som ett militärt hot som ska bekämpas med militära medel. Storbritannien beskriver däremot att polisväsendet är den primära aktören inom terrorismbekämpning. Dock är de militära styrkorna ett betydelsefullt verktyg på det internationella planet, detta anses dock vara ett undantag baserat på hotbilden av Al Qaida och dess allierade. Att polisen bär det huvudsakliga ansvaret vid bekämpning av terrorism tyder på att terrorism ska bekämpas som en kriminell verksamhet. Även den norska

²⁰² Buzan, Waeber & Wilde 1998:25

²⁰³ Buzan, Waeber, Wilde 1998:23f

²⁰⁴ Jervas 2003:115

²⁰⁵ Kiras 2005:486

strategin beskriver att terrorismbekämpning av den internationella terrorismen ska ske med militära medel under ledning av NATO. De beskriver även att det polisiära arbetet för att begränsa den typen av kriminalitet som till sin natur kan fungera för att samla in resurser för terrorverksamhet är viktigt. Detta visar att den internationella terrorismen primärt ska bekämpas med militära medel och det polisiära arbetet syftar till att begränsa extremism. Den svenska strategin beskriver terrorismen som en kriminell verksamhet. Detta motiveras av synen på att man främst med polisiära medel ska bekämpa terrorismens uppkomst på likartat sätt som bekämpningen av kriminalitet.

USA:s strategi tyder på att finns behov på förändringar för att skapa de goda demokratiska ideal som de säger sig representera. Ett konkret tillvägagångssätt för detta är att förbjuda tortyr och annan omänsklig behandling, till följd av detta har beslut tagits att stänga fängelset Guantanamo Bay. Storbritannien visar nya former av icke-rättsliga åtgärder för att komma åt de som misstänks stödja terrorism. De legitimerar dessa åtgärder genom att hävda att endast ett litet antal individer påverkas av dessa för att stärka de egna medborgarnas säkerhet. Den svenska strategin visar fragment som kan tolkas som att Sverige anser att det behövs en förbättring av FN:s resolutioner angående internationella sanktioner för att dessa ska garantera rättssäkerheten och respektera folkrätten. Den norska strategin beskriver att dearbetar efter konsekvent politik gällande respekten för de mänskliga rättigheterna. Det råder en uttalad konsensus mellan staterna när det gäller förbud mot tortyr och omänsklig behandling.

8 Diskussion

I detta avsnitt förs en diskussion kring undersökningens huvudresultat kopplat till teorin.

Den internationella terrorismen ses av samtliga stater som ett stort hot mot säkerheten och de demokratiska idealen. När det dessutom finns en gemensam föreställning att Al Qaida kan använda sig av massförstörelsevapen för att döda så många icke-troende som möjligt visar även att detta ses som ett existentiellt hot, vilket i sin tur talar för en fastslagen säkerhetsisering. Walzer beskriver att den suveräna staten har rätt till neutralitet vid angelägenheter som berör andra stater, men även att det finns ett moraliskt ansvar vid tillfällen där det finns ett överhängande hot som riskerar den allmänna freden och säkerheten. Walzers beskrivning av det moraliska ansvaret avspeglas i samtliga av de undersökta strategierna som uppmanar till ett ökat ansvarstagande och samarbete i kampen mot den internationella terrorismen. Kanske visar även detta en breddning i säkerhetsiseringsprocessen – nämligen att en fråga även kan säkerhetsiseras på moraliska grunder.

Eftersom att de undersökta strategierna lägger största vikten vid Al Qaida och deras allierade som exempel på den nya typ av terrorism visar att terrordåd som kan knytas till religiös extremism ligger till grund för samtliga strategiers syn på den internationella terrorismen.

Samtliga strategier uppmanar även till ett ökat samarbete och detta visar en multilateral syn enligt Jervas beskrivning, samt att det anses krävas en internationell koalition för att rå på hotet från den internationella terrorismen. USA, Storbritannien och Norge rättfärdigar en militär insats för att bekämpa internationell terrorism. Samtliga strategierna går därefter ut på att bidra med att bygga upp demokratiska institutioner på de platser där oroligheterna finns för att de sedan själva ska begränsa terrorismorganisationerna till de länderna där de har sin huvudsakliga verksamhet. Dessa strategier blir då rationella både ur resurssynpunkt och i folkrättslig synpunkt angående Walzers beskrivning av respekt för det intervenerade landets suveränitet. Detta förfarande visar även en annan mekanism angående terrorismen som fenomen. Om implementeringen går enligt planerna sker en skiftning mellan militär angelägenhet från internationellt håll, till ett ansvar för det enskilda landets rättssystem, vilket med stor sannolikhet blir en nationell problemlösning liknande den som arbetar mot en kriminell verksamhet.

USA och Storbritannien har i en högre utsträckning varit mer utsatt för terroristattentat genom tiderna i jämförelse med Sverige och Norge, som i stort sett varit förskonat från sådana händelser. Däremot framkommer det inget som tyder på att den historiska kontexten på något sätt påverkar relationen mellan terrorismbekämpningen och synen på folkrätten. Däremot utmärker sig de tre NATO-nationerna genom att betona användningen av militära medel för bekämpa terrorismen. Med hänvisning till Sloan, beskrivs de militära åtgärderna mot terrorism som en högre grad av våldsanvändning. Sverige sticker här ut genom att visa inslag som tyder på att terrorismen ska bekämpas på samma sätt som en kriminell verksamhet, vilket även innebär en lägre grad av våldsanvändning. Det går dock *inte* att dra någon slutsats att NATO-medlemmar är mer benägna att använda militären i jakten mot terrorismen än de som inte är medlemmar i NATO på grund av att analysen endast har ett fall av icke-medlemmar.

De internationella åtaganden angående Al Qaida och dess allierade kan, som Storbritannien beskriver i sin strategi, vara ett undantag baserat på hotbilden de presenterar mot västerländska intressen. Med detta antagande som grund skulle interventionen i Afghanistan och interventionen i Pakistan ha uteblivit om inte Al Qaida hade varit en terrorismorganisation som ansågs kräva extraordinära åtgärder på grund av att de utgör ett existentiellt hot.

Storbritannien beskriver den nya formen av terrorism som organisationer som har 1) en extrem ideologi och 2) en bredare agenda i jämförelse med tidigare terroristorganisationer. Frågan är om denna beskrivning av den *nya terrorismen* är en beskrivning av Al Qaida och dess allierade isolerat eller, som Storbritanniens strategi beskriver, att Al Qaida ett exempel på terrorister i en ny era? Svaret på denna fråga är av stor vikt eftersom att det senare beskriver att all typ av "ny terrorism" baseras på en extrem ideologi. Troligtvis ligger beskrivningen av Al Qaida "som ett undantag" i de attentat, med start den 11:e september, som är knutna till den religiösa extremismen. Det framgår hos strategierna att den nya typen av terrorism utgör ett större hot än sekulariserad terrorism eftersom att det finns en gemensam föreställning att det handlar om organisationer som rättfärdigar användande av massförstörelsevapen samt ett rättfärdigande av dödande av ett högt antal civila.

Samtliga stater beskriver att ett av de viktigaste målen är att bekämpa extremism, vilket visar den bredare syn på säkerhetsbegreppet som presenteras av Buzan Waeber & Wilde. Hur detta arbete ska ske skiljer sig dock. Storbritannien, Norge och Sverige lägger stor vikt i att arbeta med olika områden som kan bidra till radikaliserings och extremism, exempelvis stöd till områden som har problem med rekrytering. USA:s strategier visar ett större fokus på att bidra militära medel och till att bygga upp ett rättsväsende för att klara av att hantera terrorister, på sikt för egen hand. Detta arbete är inte ömsesidigt uteslutande när det gäller bekämpning av internationell terrorism. Det går dock inte att avgöra huruvida denna skillnad är något på förhand uppdelat mellan de större staterna eller om det finns en annan bakomliggande faktor för denna skillnad. Eftersom att samtliga åtgärder har det gemensamma målet att den internationella terrorismen ska begränsas inom de suveräna statsgränserna, visar även detta att syftet är att terrorismen bör bearbetas som ett nationellt problem.

Legitimiteten i användandet av extraordinära åtgärder ligger i synen på att terroristorganisationerna strävar efter att införskaffa och använda sig av massförstörelsevapen. De extraordinära åtgärderna strider inte mot folkrätten eftersom att förfarandet beskrivs som ett *krig mot terrorismen*. Dessutom rationaliseras detta som en typ av humanitär operation för att hjälpa regeringarna i Afghanistan och Pakistan. Strategierna beskriver att de utsatta staterna utfärdar en inbjudan till en internationell styrka för att bekämpa terrorismen på deras territorium. Kant hävdar att en intervention i ett land där den inre kampen inte är avgjord är att beskriva som en orättfärdigad intervention. Om man i detta sammanhang kallar Talibanerna eller Al Qaida för ett självständigt folk tyder det på en orättfärdigad handling. Om man å andra sidan beskriver förhållandet i Afghanistan och Pakistan som anarki handlar det istället om en rättfärdigad intervention. Brown beskriver däremot att en intervention endast sker då den suveräna staten som påverkas av en annan makt förlorar sin egen beslutsförmåga. Med hänvisning till Brown handlar agerandet i Pakistan och Afghanistan inte om någon intervention eftersom att den militära operationen beskrivs som ett svar på en *inbjudan*. Det som talar för att det är folkrättsligt legitimt att acceptera en sådan inbjudan är att det andra alternativet, om en sådan inbjudan ignoreras, öppnar dörren för en annan utveckling, vilket skulle kunna innebära den afghaniska eller pakistanska regeringens fall.

Kriget mot terrorismen kan inte grundas på självförsvarsrätten eftersom att kriget utropades redan år 2001 och terrorattacken var över på några timmar. Däremot visar generalförsamlingens resolution 63/185 att det är legitimt med ett preventivt arbete mot terrorismen. Ett preventivt arbete mot terrorismen öppnar därmed dörren till det arbete som tidigare var begränsat i folkrätten angående preventivt självförsvar. Dessutom innebär beskrivningen av en krigsförklaring att åtgärderna i detta fall inte faller utanför ramen för folkrätten, så länge kriget sker under konventionella former. Däremot är en krigsförklaring en av de mest extrema åtgärder som existerar. Trots att staterna i undersökningen är överens om att terrorismen utgör ett stort hot sker det regelbundet hänvisningar till folkrätten när det kommer på tal om åtgärder mot terrorism som riskerar denne, vilket tyder på att terrorismen inte ses som ett hot som kräver bekämpning ”med alla möjliga medel”. Folkrätten fungerar därigenom som kärnan i distinktionen mellan västvärlden och de terrororganisationer de kämpar emot.

Litteratur

Beckman, Ludvig. *Grundbok i idéanalys - det kritiska studiet av politiska texter och idéer*. Santérus. Stockholm. 2005.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina. *Textens mening och makt – Metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys*. Studentlitteratur. Lund. 2005.

Brown, Chris. *Sovereignty, rights and justice – international political theory today*. Polity Press. Cambridge. 2002.

Buzan, Barry, Waever Ole & de Wilde, Jaap. *Security – A New Framework For Analysis*. Lynne Rienner Publishers. Colorado. 1998.

Esaiasson mfl. *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Nordstedts Juridik AB. Stockholm. 2007.

Hansén, Dan & Nordqvist, Jens. *Kommando Holger Meins – Dramat på västtyska ambassaden och Operation Leo*. Ordfront. Stockholm. 2005.

Jervas, Gunnar (red). *Terrorismens tid*. SNS förlag. Stockholm. 2003.

Kant, Immanuel. *Den eviga freden*. Alf W Johansson och tidens förlag. Stockholm. 1996

Kiras, James D “Terrorism and Globalization” i Baylis, John & Smith, Steve (red). *Globalization of world politics - An introduction to international relations*. Oxford University Press. New York. 2005.

Kumm, Björn. *Terrorismens historia*. Historiska Media. Lund. 2003.

O’Brien, Brendan. *A Pocket History of the IRA*. The O’Brien Press Ltd. London. 1997.

Simpson, John”Achieving Nuclear Weapon Non Proliferation and Non-Possession - Problems and Prospects” i Patman, Robert G (red). *Security in a Post-Cold War World*. St Martin’s Press Inc. New York 1999.

Sloan, Stephen. *Terrorism - the present threat in context*. Oxford. New York. 2006.

Svanberg, Katinka. “Folkrätten efter den 11 september 2001” i *Terrorismens tid*. Jervas, Gunnar red. SNS förlag. Stockholm. 2003.

Thakur, Ramesh “Defence by Other Means - Australia’s Arms Control and Disarmament Diplomacy” i Patman, Robert G (red). *Security in a Post-Cold War World*. St Martin’s Press Inc. New York. 1999.

Tinnin, David B. *Mordet i Lillehammer*. PAN / Nordstedts. Stockholm. 1976.

Walzer, Michael. *Just and unjust wars – a moral argument*. Basic Books. New York. 2000.

Internetkällor

Ti år siden attentatet i Dagaliveien. Aftenposten. 2003.

www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article645031.ece (Inhämtat 2009-04-23)

Nationell strategi för att möta hotet från terrorismen. Justitiedepartementet. 2008.

<http://www.regeringen.se/sb/d/10963> (Inhämtat 2009-03-30)

The Agenda – Homeland Security. White House. 2009

http://www.whitehouse.gov/agenda/homeland_security/ (inhämtat 2009-04-01)

The Agenda – Foreign Policy. White House. 2009

http://www.whitehouse.gov/agenda/foreign_policy/ (inhämtat 2009-04-01)

The Agenda – Defence White House. 2009

<http://www.whitehouse.gov/agenda/defense/> (inhämtat 2009-04-01)

Remarks by the President on a New Strategy for Afghanistan and Pakistan. The White House. Office of the Press Secretary. 2009.

http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-by-the-President-on-a-New-Strategy-for-Afghanistan-and-Pakistan/ (inhämtat 2009-05-06)

Övriga källor

Protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism. FN:s generalförsamling. 2009.

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/481/89/PDF/N0848189.pdf?OpenElement> (inhämtat 2009-05-04)

Utenrikspolitisk strategi for bekjempelse av internasjonal terrorisme. Utenriksdepartementet. 2006.

http://www.regjeringen.no/upload/kilde/ud/pla/2006/0005/ddd/pdfv/291572-terrorstrategi_nor.pdf. (inhämtat 2009-04-01)

Pursue Prevent Protect Prepare- The United Kingdom's Strategy for Countering International Terrorism. Office for Security and Counter Terrorism. 2009.

http://security.homeoffice.gov.uk/news-publications/publication-search/general/HO_Contest_strategy.pdf?view=Binary (inhämtat 2009-03-31)